

Fullmäktige i Västerbottens
läns landsting. Organisations-
nummer: 232100-0222

Bedömning av delårsrapporten per augusti 2018

Landstingsstyrelsens delårsrapport till landstingsfullmäktige ska ge svar på frågan om styrelser och nämnder håller sig till de mål, beslut och direktiv som fullmäktige beslutat. Delårsrapporten ska också innehålla en prognos om det är troligt att fullmäktiges mål kommer att uppnås vid årets slut.

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har uppdraget att bedöma om resultatet i delårsrapporten per den 31 augusti 2018 är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Revisorerernas bedömning ska biläggas delårsrapporten inför fullmäktiges behandling av densamma. Bedömningen är baserad på en begränsad granskning av delårsrapporten, inriktad på övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen.

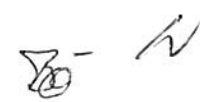
1. Bedömning av fullmäktiges finansiella mål

Vår slutsats efter genomförd granskning är att delårsbokslutet i allt väsentligt har upprättats enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Delårsrapporten ger en i allt väsentligt rättvisande bild av landstingets ekonomiska resultat och ställning per den 31 augusti 2018. Nedan redogör vi för våra bedömningar för fullmäktiges tre finansiella mål:

Resultatmålet

Landstinget ska för år 2018 ha ett positivt ekonomiskt resultat som uppgår till minst 1,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, dvs. ett överskott på 136 miljoner kronor. Landstingsstyrelsen redovisade i delårsrapporten att det ekonomiska resultatet per augusti 2018 uppgick till 95 miljoner kronor, vilket var 1,77 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Landstingsstyrelsen bedömde att landstinget för år 2018 skulle att ha ett överskott med 134 miljoner kronor vilket var en avvikelse i förhållande till budget med -2 miljoner kronor. Landstingsstyrelsen konstaterade att prognosen innebar att målet för år 2018 om ett positivt resultat på minst 1,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag inte skulle nås. Landstingsstyrelsens bedömning var att målet delvis skulle nås vid årets slut.

Vi gör ingen annan bedömning än landstingsstyrelsen om att det ekonomiska resultatmålet delvis kommer att nås vid årets slut. Vi konstaterar att tillfälliga finansiella intäkter under år 2018 är förklaringen till prognosen om att målet delvis nås. De starka finansiella intäkterna består i huvudsak av realisationsvinster från omplaceringar i pensionsportföljen. Intäkterna är också till stor del beroende av utvecklingen på de finansiella marknaderna. De höga finansiella intäkterna år 2018 är troligen tillfälliga och de kan inte förväntas vara kvar på samma nivå kommande år. Vi vill uppmärksamma fullmäktige på att verksamheternas ekonomiska situation är ansträngd. Kostnadsutvecklingen är hög.

2018-11-19

Landstingsstyrelsen bedömde i delårsrapporten att verksamheternas underskott vid årets slut skulle överstiga 380 miljoner kronor. Landstingsstyrelsens prognos byggde på att åtgärdsprogram och aktiviteter genomfördes i planerad omfattning. Vi är oroadе över utvecklingen. I flera år har verksamheterna redovisat stora underskott. Vi anser att det behövs krafttag från framför allt landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden för att verksamheterna ska kunna genomföras med den finansiering som finns att tillgå i form av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Mål för pensionsåtagandet

Det totala pensionsåtagandet ska vid utgången av år 2018 vara finansierat till minst 39 procent. Av delårsrapporten framgår att av det prognosticerade pensionsåtagande vid årets slut var 41 procent finansierat per augusti 2018. Landstingsstyrelsen bedömde att målet för pensionsåtagandet skulle klaras vid årets slut. Vi gör ingen annan bedömning.

Investeringsmålet

Landstingets återinvesteringar ska finansieras utan extern upplåning. Lånefinansiering kan genomföras för strategiska investeringar under förutsättning att soliditeten enligt den så kallade blandmodellen inte understiger 18 procent och att det totala lånebeloppet inte överstiger 3 000 miljoner kronor. I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen att den externa upplåningen per augusti 2018 uppgick till 1 000 miljoner kronor. Likviditetsprognosen för år 2018 visade på behov av ytterligare upplåning på 200 miljoner kronor. Soliditeten enligt den så kallade blandmodellen uppgick per augusti 2018 till 23,3 procent. Landstingsstyrelsen prognostiserade att soliditeten vid årets slut skulle överstiga gränsen på 18 procent. Landstingsstyrelsen bedömde att investeringsmålet skulle vara uppfyllt vid årets slut. Vi gör ingen annan bedömning.

2. Bedömning av fullmäktiges verksamhetsmål

Fullmäktige har beslutat om fyra övergripande verksamhetsmål:

- Bättre och jämlik hälsa
- God och jämlik vård
- Aktiv och innovativ samarbetspartner
- Attraktiv arbetsgivare

Vår slutsats efter genomförd granskning är att redovisningen i delårsrapporten av resultat och prognoser för verksamhetsmål kan utvecklas. Granskningen visar att underlagen till delårsrapporten är av varierad kvalitet. Metodomässiga brister i underlagen bidrog till att utvärderingen av verksamhetsmålen i delårsrapporten i vissa delar blev otydlig. Vi konstaterar också att uppföljningen i delårsrapporten av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder utgjordes av beskrivande texter. Till följd av att styrelsen och nämnderna inte hade brutit ned uppdragen till mätbara mål och aktiviteter var det svårt för landstingsstyrelsen att i delårsrapporten utvärdera resultaten av genomförda insatser. Nedan redogör vi för våra bedömningar för fullmäktiges fyra övergripande verksamhetsmål:

2018-11-19

I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen att den saknade underlag för att bedöma resultaten för fullmäktiges övergripande mål "Bättre och jämlik hälsa" och "Aktiv och innovativ samarbetspartner". Vi anser att det är en brist att landstingsstyrelsen inte säkerställde att det fanns underlag för att i delårsrapporten följa upp samtliga övergripande mål som fullmäktige beslutat om.

I delårsrapporten bedömde landstingsstyrelsen att fullmäktiges övergripande mål "Attraktiv arbetsgivare" skulle uppfyllas vid årets slut. Vi gör ingen annan bedömning.

Av delårsrapporten framgår att mål inom ekonomi, tillgänglighet och patientsäkerhet inte skulle nås vid årets slut. Landstingsstyrelsen bedömde i delårsrapporten att det vid årets slut skulle finnas avvikelser inom fullmäktiges målområde "God och jämlik vård". Landstingsstyrelsen bedömde att målet delvis skulle vara uppfyllt. Vi anser att landstingsstyrelsen är för optimistisk i sin prognos för detta mål. Vi bedömer att det finns risk att målet "God och jämlik vård" inte nås vid årets slut.

Hälso- och sjukvårdsnämnden uppger i sin delårsrapport att det krävs strukturella förändringar för att nämnden ska klara av att genomföra sin verksamhet inom anvisad budget. Landstingsstyrelsen har enligt kommunallagen den ledande rollen i beredningen inför fullmäktige. Om landstingsstyrelsen anser att en nämnd inte har förutsättningar att klara av att genomföra sitt uppdrag bör styrelsen skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget bör ändras eller om det behövs andra åtgärder. På samma sätt bör en nämnd, om den anser att den inte har förutsättningar att genomföra sitt uppdrag, skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget bör ändras eller om det behövs andra åtgärder. Styrelsen ska alltid ges tillfälle att yttra sig i ett ärende som har beretts av en nämnd.

3. Samlad bedömning av mål för god ekonomisk hushållning

Landstingsstyrelsen har i delårsrapporten inte gjort någon samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att uppnås.

Vår sammantagna bedömning är att de redovisade resultaten per augusti 2018 och prognoser för helåret inte är förenliga med fullmäktiges mål. Vi instämmer förvisso med landstingsstyrelsen i bedömningen om att de finansiella målen till stor del kommer att nås vid årets slut. Verksamheternas stora ekonomiska underskott och avvikelser inom målet "God och jämlik vård" är skäl för vår sammantagna bedömning.

För landstingets revisorer

Christer Fessé
Ordförande

2018-11-19

Bert Öhlund
Vice ordförande

Underlag till utlåtandet som bifogas:

- Granskning av delårsbokslut per den 31 augusti 2018, EY, november 2018 (Gr 1/2018).
- Granskning av redovisad måluppfyllelse i delårsrapporten per augusti 2018, revisionskontoret, november 2018 (Gr 2/2018).

LANDSTINGSREVISIONEN

Granskning av delårsbokslut 2018-08-31 -finansiell del

Rapport Gr 01/2018

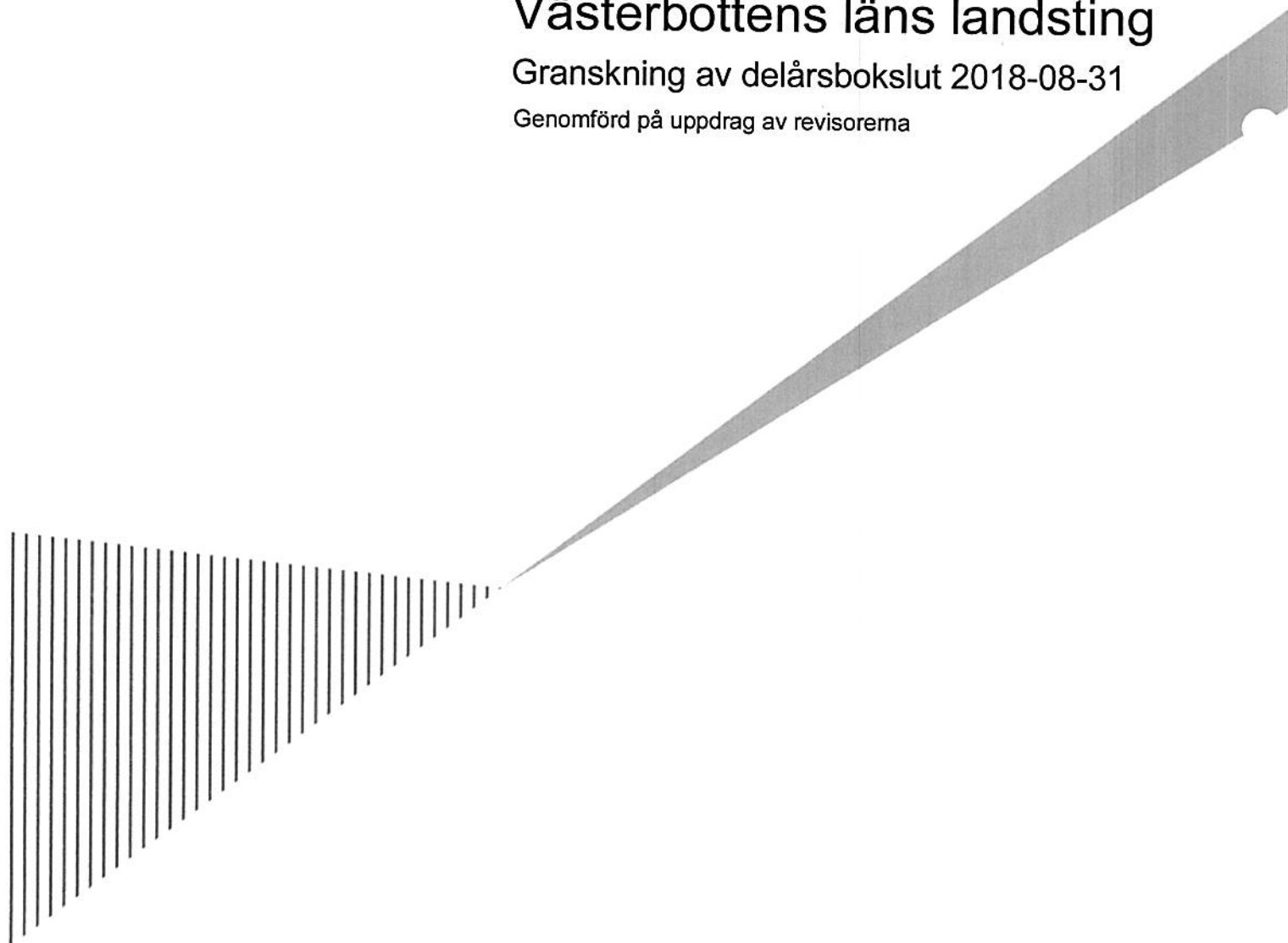

November 2018
Malin Westerberg Blom & Helena Patriksson, EY
REV 28:3–2018

Västerbottens läns landsting

Granskning av delårsbokslut 2018-08-31

Genomförd på uppdrag av revisorema

Building a better
working world

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING OCH BEDÖMNING	3
2	INLEDNING	5
2.1	Bakgrund	5
2.2	Syfte och revisionsfrågor	5
2.3	Avgränsning och ansvar	6
2.4	Revisionskriterier	6
2.5	Genomförande	6
3	RÄTTVISANDE RÄKENSKAPER	7
3.1	Bokslutsprocessen	7
3.2	Förändrade redovisningsprinciper och efterföljsamhet av riktlinjer	7
3.3	Resultaträkningen	8
3.4	Balansräkningen	13
3.5	Bedömning	15
4	UPPFÖLJNING AV MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	16
4.1	Balanskravet	17
4.2	Bedömning	18

1 Sammanfattning och bedömning

EY har på uppdrag av revisorena i Västerbottens Läns Landsting översiktligt granskat Västerbottens Läns Landstings delårsbokslut och styrelsens delårsrapport per 2018-08-31. Granskningen har genomförts i enlighet med rekommendationer från normgivande organ och med beaktande av god revisionssed.

Efter genomförd granskning bedömer vi att;

- Den finansiella redovisningen i allt väsentligt har tagits fram i enlighet med Lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.
- Räkenskaperna i allt väsentligt ger en rättvisande bild av resultatet för perioden januari-augusti 2018 och ställningen per 2018-08-31.
- Fullmäktige har fastställt tre finansiella mål. Två av dessa har bedöms kunna uppfyllas för helåret 2018. Det finansiella målet om ett ekonomiskt resultat som uppgår till minst 1,7 % av skatteintäkter och generella statsbidrag kan uppnås om åtgärdsplaner får planerad effekt.
- Vi bedömer dock sammantaget att utfallet enligt delårsrapporten är förenligt med fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning men att det fordras kraftfulla åtgärder och följsamhet till fastlagda planer under resterande del av 2018 för att uppnå målen samt nå långsiktig ekonomisk stabilitet.
- Ett positivt balanskravsresultat bedöms kunna uppnås för helåret 2018.

Våra observationer från granskningen kan vidare sammanfattas i följande noteringar som kvarstår sedan tidigare:

- Landstingsstyrelsen rekommenderas att prioritera arbetet med att implementera komponentredovisning avseende samtliga materiella anläggningstillgångar. Under 2018 har komponentredovisning införts för fastigheter. Plan för införande för övriga väsentliga anläggningstillgångar/komponenter bör kommenteras i delårsrapporten. Vi har för avsikt att följa upp detta arbete i granskningen av årsredovisning per 2018-12-31.
- Vi har i tidigare avgivna granskningsrapporter framfört synpunkten att förbättringspotential finns gällande det sätt på vilken den samlade rapporteringen för landstingets verksamheter sker i landstingets delårsrapporter och årsredovisning. Avvikelseanalyser bör presenteras för samtliga ingående verksamheter med information om såväl väsentliga orsakssamband som handlingsplaner för verksamheter uppvisande negativa budgetavvikelser. Vår rekommendation kvarstår.
- Underlag till bokslutsbilagor för redovisade balanskonton håller varierande kvalitet. Bland annat gäller detta för interimsposter som främst avser projekt. Vi uppmanar att kontroller införs som säkerställer kvaliteten för samtliga av dessa bilagor till kommande bokslut.

- Bland interimsskulder återfinns erhållna statliga medel för nationella kvalitetsregister. God redovisningssed (RKR 18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar) reglerar hur dessa medel ska redovisas. Statliga bidrag där landstinget inte är återbetalningsskyldiga skall intäktsföras av landstinget då de erhålls. Den princip för hur landstinget redovisar erhållna medel i bokslutet överensstämmer inte med detta.

2 Inledning

EY har genomfört denna granskning på uppdrag av revisorena i Västerbottens Läns Landsting. Granskningen är översiktlig och avser Västerbottens Läns Landstings (landstingets) delårsbokslut och delårsrapport per 2018-08-31.

2.1 Bakgrund

Revisionen ska enligt kommunallagen årligen pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Lagen ställer krav på att budgeten ska innehålla finansiella mål samt mål och riktlinjer för verksamheten. Målen ska utvärderas och redovisas i delårsrapporten.

Enligt de riktlinjer som gäller ska revisorernas granskning av Landstingets delårsbokslut och verksamhetsberättelse söka svaret till följande frågor:

1. Har verksamheten drivits så att fullmäktiges beslutade verksamhetsmål uppnås?
2. Är det troligt att fullmäktiges finansiella mål kommer att uppnås?
3. Kommer ett balanserat resultat att uppnås vid årets slut? Om inte, finns åtgärder för att nå balans angivna och är de tillräckligt tydliga?

2.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med denna granskning är att ge revisorena vägledning för att kunna uttala sig om fråga två och tre ovan

Vidare är syftet med granskningen att bedöma om resultaträkningen och balansräkningen i delårsrapporten i allt väsentligt ger en rättvisande bild av landstingets resultat för årets första åtta månader och ställning per 2018-08-31 samt att delårsrapporten är upprättad i enlighet med Lag om kommunal redovisning.

Följande revisionsfrågor skall besvaras genom granskningen:

1. Ger delårsrapporten en rättvisande bild av resultat och ställning?
2. Är rapporten från styrelsen upprättad enligt Lagen om kommunal redovisning och rekommendation 22 från Rådet för kommunal redovisning (RKR)?
3. Ger delårsrapporten svar på frågan om det är troligt att fullmäktiges finansiella mål kommer att uppnås? Är utfallen i delårsrapporten förenliga med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning?
4. Kommer ett balanserat resultat att uppnås vid årets slut? Är landstingets prognostiserade utfall förenligt med balanskravet?
5. Om inte, redovisas i delårsrapporten tydliga åtgärder för att nå balans?

2.3 Avgränsning och ansvar

Ansvar för upprättande av delårsrapporten och för att landstinget i delårsrapporten uppvisar en rättvisande bild av räkenskaperna med en tillförlitlig prognos för helåret, ligger på landstingsstyrelsen.

Granskning av delårsrapport är en översiktlig granskning, som är väsentligt begränsad i förhållande till en revision.

2.4 Revisionskriterier

Granskningen utförs i enlighet med kommunallagen och andra författningar om revision, revisionsreglementet samt enligt SKYREVS vägledning 4 Granskning av delårsrapport. Vidare kommer de rekommendationer som SKYREV (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) utger att vara vägledande.

Landstingsstyrelsens ansvar för rättvisande räkenskaper och delårsrapporten regleras i följande lagar, mål och normer, vilka utgör den norm/ de kriterier som granskningens resultat värderas mot:

- Lag om kommunal redovisning (KRL), kap 9
- Rådet för kommunal redovisnings (RKR) rekommendation nr 22 Delårsrapport
- Kommunallagen, kap 6, 11, 12
- Landstingets fastställda mål för god ekonomisk hushållning
- God redovisningssed

2.5 Genomförande

Granskningen utförs i enlighet med rekommendationer från normgivande organ och med beaktande av god revisionssed. Dess huvudsakliga syfte är att ge fullmäktige ledning för den fortsatta styrningen av verksamheten så att god ekonomisk hushållning kan uppnås.

Granskningen genomförs genom intervjuer med nyckelpersoner i bokslutsprocessen och genom att analytiskt granska resultatutfallet och följa upp oväntade och oförklarliga avvikelser.

Vår utförda granskning sammanfattas av oss och utgör därefter underlag för revisorernas bedömning av eventuella utökade granskningsinsatser eller begäran om kompletterande analyser från styrelse eller nämnd inför kommande årsbokslut.

Substansgranskning av väsentliga balansposter kommer att ske med utgångspunkt i tidigare erfarenheter och upprättad riskanalys.

Rapporten innefattar väsentliga iakttagelser och sammanfattande bedömningar.

Rapporten har kommunicerats med landstingets ekonomidirektör och redovisningschef.

3 Rättvisande räkenskaper

3.1 Bokslutsprocessen

Vår samlade bedömning efter utförd granskning är att ekonomistaben har kompetent personal för den ekonomiska rapporteringen. Landstinget bedöms ha en utvecklad och fungerande bokslutsprocess.

Dokumentationen och kvaliteten i bokslutet bedöms över lag hålla en tillfredsställande nivå.

I denna granskning har vi noterat att:

- det förekommer differenser mellan anläggningsregister och huvudbok, primärt beroende på övergång till komponentredovisning.

Våra framförda synpunkter och rekommendationer i tidigare rapporter avseende följande områden är dock oförändrade och landstingsstyrelsen bör prioritera att åtgärda dessa:

- Underlag till bokslutsbilagor för redovisade balanskonton håller varierande kvalitet. Bland annat gäller detta för interimsposter som främst avser projekt. Vi uppmanar att kontroller införs som säkerställer kvaliteten för samtliga av dessa bilagor till kommande bokslut.
- Vi har i tidigare rapporter påtalat vikten av att landstinget ser över tillämpningen av gällande regelverk för läkares jourkompensation. I underlaget för jourskulden finns en rad läkare med mycket höga jourkulder. I samband med granskning av årsbokslutet kommer vi att följa upp efterlevnaden av gällande regelverk samt följa hur arbetet med att se över gällande regelverk fortskrider.

Vår granskning av resultatutvecklingen och balansräkningen kommenteras vidare i avsnitt 3.3 och 3.4 nedan.

3.2 Förändrade redovisningsprinciper och efterföljsamhet av riktlinjer

Rådet för kommunal redovisning har i sin rekommendation rörande materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4) förtydligat krav på att även kommuner och landsting ska tillämpa komponentredovisning för materiella anläggningstillgångar från 2014. Västerbottens läns landsting tillämpar inte denna rekommendation fullt ut vid upprättandet av delårsbokslutet 2018-08-31. Under perioden har komponentavskrivning införts för äldre fastigheter. För övriga väsentliga tillgångar/komponenter görs inte komponentavskrivningar. Landstingsstyrelsen bör prioritera arbetet med att implementera komponentredovisning avseende samtliga materiella anläggningstillgångar. Plan för införande bör kommenteras i delårsrapporten. Vi har för avsikt att följa upp detta arbete i granskningen av årsredovisning per 2018-12-31.

Rådet för kommunal redovisnings rekommendation om hyra och leasing kommenteras i delårsrapportens avsnitt om redovisningsprinciper och har utvecklats, men bör enligt vår bedömning kompletteras ytterligare utifrån de kriterier som uppställs i RKR 13.2 Redovisning av hyra och leasing¹.

3.3 Resultaträkningen

Vi har genomfört en översiktlig analytisk granskning av intäkt- och kostnadsslagen i resultaträkningen och analyserat väsentliga förändringar jämfört med budget och föregående år. Utöver detta har även tagit del av rapporter per 2018-08-31 för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden samt nämnden för funktionshinder och habilitering för att kunna göra en djupare analys av avvikelser mot budget och tidigare år.

Vår granskning inte påvisat några väsentliga avvikelser i förhållande till hur landstingets resultat har redovisats i delårsrapporten.

3.3.1 Översiktlig sammanställning av resultat, budget- och prognosavvikelse

Belopp i miljoner kronor (mkr)	Utfall tom 2018-08	Utfall tom 2017-08	Skillnad	%	Budget 2018	Prognos 2018	Budget- avvikelse	Bokslut 2017
Landstingsstyrelse	-2 309	-2 219	-90					
Hälso- och sjukvårdsnämnd	-3 119	-2 854	-265					
Nämnd för funktionshinder och habilitering	-62	-62	0					
Övriga	-17	-15	-2					
Verksamhetens nettokostnader	-5 506	-5 150	-357	7%	-7 901	-8 281	-380	-7 954
Skatteintäkter	4 271	4 156	115		6 442	6 426	-16	6 259
Generella statsbidrag och utjämnung	1 096	1 082	14		1 650	1 639	-11	1 616
Summa skatteintäkter och statsbidrag	5 367	5 238	129	2%	8 092	8 065	-27	7 875
Finansiella intäkter	305	115	190		55	460	405	303
Finansiella kostnader	-71	-50	-21		-110	-110	0	-79
Summa finansiella poster	234	65	169		-55	350	405	224
Årets resultat	95	153	-59		136	134	-2	145

Skilnad i utfall mellan delårsbokslut för augusti 2018 och augusti 2017

Resultatet för perioden januari- augusti 2018 uppgår till 95 mkr, vilket är 59 mkr lägre än motsvarande period föregående år. Verksamhetens nettokostnad har ökat med 7% jämfört med

¹ Av rekommendationen framgår vilka krav som ställs på uppgifter för finansiell leasing respektive operationell leasing. För operationella leasingavtal framgår att "leasetagare ska för ej uppsägningsbara operationella leasingavtal med en avtalstid som överstiger tre år lämna följande uppgifter:

Uppgifter ska lämnas om vilka kriterier som använts om leasingavtal hänförs till operationella avtal enbart med hänsyn till avtalets värde."

motsvarande period föregående år medan summan av skatteintäkter och generella statsbidrag och utjämning endast har ökat med 2%.

Det positiva finansiella nettot har förändrats väsentligt mellan åren och uppgår till 234 mkr mot 65 mkr föregående år. Resultat exklusive finansiella poster uppgår för 2018 till -139 mkr och för 2017 till +88 mkr. Det är en försämring av resultatet med -227 mkr.

De finansiella posterna består huvudsakligen av realisationsvinster vid omplacering i pensionsportföljen. Intäkterna är därför av tillfällig karaktär och kan inte förväntas vara kvar på samma nivå kommande år. Intäkterna är till stor del beroende av utvecklingen på de finansiella marknaderna samt att omplaceringar sker under en övergångsperiod för att anpassa placeringarna till den nya placeringspolicy som tillämpas inom landstinget.

För att nå en långsiktig ekonomisk balans, behöver ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag överstiga ökningen av verksamhetens nettokostnad med ett par procentenheter. I högkonjunktur med hög sysselsättning och därmed relativt höga skatteintäkter kan skillnaden behöva vara större, för att kunna klara av de svängningar i konjunkturen som kan komma.

Avvikelse mellan budget och prognos för helåret 2018:

Resultat enligt prognosen för helåret 2018 uppgår till 134 mkr. Det är en avvikelse mot budgeten uppgående till -2 mkr. Underskottet fördelar sig enligt följande (belopp inom parentes avser föregående år):

▶ Verksamhetens nettokostnad	-380 mkr	(-318 mkr)
▶ Skatter och statsbidrag	-27 mkr	(45 mkr)
▶ Finansnetto	<u>405 mkr</u>	<u>(128 mkr)</u>
Nettoavvikelse	-2 mkr	(-145 mkr)

Resultatet i årsbokslutet för 2017 uppgick till 145 mkr, vilket innebar att landstinget i slutet av 2017 kunde uppnå en bättre följsamhet till budget totalt sett och resultatet blev 135 mkr högre än i den prognos som lämnades under hösten 2017. En viktig förklaring till resultatet var att de finansiella posterna översteg budgeten med 160 mkr.

Verksamhetens nettokostnad förväntas för helåret 2018 överstiga budgeten med 380 mkr.

Nettokostnaden kommenteras nedan per nämnd.

3.3.2 Verksamhetens nettokostnad

Belopp i miljoner kronor (mnkr)	Utfall jan-aug 2018	Utfall jan-aug 2017	Avvikelse	%	Budget jan-aug 2018	Avvikelse	%
Landstingsstyrelsen	-2 309	-2 219	-90	4%	-2 212	-97	4%
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-3 119	-2 854	-265	9%	-2 929	-190	6%
Nämnden för funktionshinder och habilitering	-62	-62	0	0%	-61	-1	2%
Övriga nämnder	-17	-15	-2	13%	-19	2	-11%
Verksamhetens nettokostnad	-5 506	-5 150	-356	7%	-5 221	-286	5%

Nedan kommenteras nämnderna med högst nettokostnad och som redovisar budgetavvikelse:

Landstingsstyrelsen

Landstingsstyrelsen anger i sin delårsrapport att de kommer att ha stora svårigheter att klara budgeten för 2018. Bedömningen är att nettokostnaderna kommer att överstiga budgeten med 105 mkr för helåret 2018.

Landstingsstyrelsens nettokostnad har ökat med 4% sedan föregående år. Avvikelsen mot budgeten uppgår till -97 mkr.

Budgetavvikelsen är fördelad enligt följande (inom parentes anges avvikelsernas storlek i förhållande till budget):

- Primärvård -63 mkr (- 8%)
- Digitalisering -9 mkr (- 5%)
- Service - 48 mkr (- 21%)
- Anslag och administration +23 mkr (+ 2%)

Primärvårdens budgetavvikelse beror, enligt landstingsstyrelsen, främst på högre personalkostnader och merkostnader för hyrpersonal. Kostnaden för hyrläkare uppgår till 61 mkr och merkostnaden bedöms vara 50 % dvs. 30 mkr. Kostnaden har minskat jämfört med föregående år men är inte i nivå med budget. Kostnaderna för omvårdnadspersonal överstiger budget med 33 mkr. Antalet årsanställda, baserat på närvarotid, har ökat med 24 personer jämfört med föregående år.

Av avvikelsen inom service är 39 mkr hänförligt till högre fastighetskostnader samt serviceresor. Nettokostnadsutvecklingen är 12,6 % jämfört med föregående år och den höga kostnadsnivån beror bl. a. på höga kostnader för lokalhyror, hög investeringstakt, akut fastighetsunderhåll och ökade driftkostnader. Kostnaderna för sjukresor bedöms ha ökat då länskliniker har bildats.

Övergång till den nya redovisningsprincipen som innebär komponentavskrivningar har medfört en positiv budgetavvikelse för perioden januari- augusti 2018. Totalt sett är avskrivningskostnaderna för perioden 56 mkr lägre än budgeterat.

För verksamhetsområdena Digitalisering, Service, Anslag och Administration har antalet årsarbetare ökat med 69 tjänster.

Inför 2018 fastställdes en åtgärdsplan som skulle minska verksamheternas nettokostnad med 60 mkr. För perioden januari- augusti 2018 uppgår planerade åtgärder till 34 mkr. 22 mkr av åtgärdsplanen har uppnåtts. Detta innebär en avvikelse på 12 mkr dvs. 34%.

I maj 2018 konstaterade landstingsdirektören att kostnadsutvecklingen var fortsatt för hög och begärde att nya åtgärder skulle vidtas. Primärvårdens ledningsgrupp fastställde mot bakgrund av detta en aktivitetsplan på 47 punkter.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Nämnden konstaterar i sin delårsrapport per augusti 2018 att de ekonomiska problemen fortsätter både för sjukhusvården och tandvården. Detta framkom redan i första delårsrapporten för 2018 och för helåret 2018 prognosticeras ett underskott om -275 mkr.

Budgetavvikelsen för nämnden avseende perioden januari- augusti 2018 uppgår till -190 mkr. Av denna avvikelse avser -176 mkr sjukhusvård och -13 mkr tandvård.

Större avvikelser mot budget är:

- Ökade vårdintäkter främst avseende utskrivningsklara patienter	+12 mkr
- Minskade patientintäkter i tandvården	- 19 mkr
- Högre personalkostnader	- 82 mkr
- Högre läkemedelskostnader	- 20 mkr
- Högre kostnader för medicinskt material och produktionskostnader	- 32 mkr
- Köp av verksamhet och tjänster	-13 mkr
- Högre kostnader för utomlänsvård	- 26 mkr
- Övriga poster	-10 mkr
Total avvikelse	-190 mkr

Inför 2018 fastställdes ett antal åtgärder som totalt sett ska ge kostnadsminskningar uppgående till 134 mkr för helåret. Fördelning har skett mellan sjukvården 129 mkr och tandvården 5 mkr. Ytterligare åtgärder har presenterats av landstingsdirektören i april 2018. Dessa åtgärder ska ge effekt både på lång och kort sikt och innebär att det är skärpta krav vid inhyrning av personal, begränsningar av ej verksamhetskritiska kostnader, prövning av utvecklingsarbeten samt översyn av bemanning och uppdrag i verksamheterna.

Sjukvården

Nämnden anger följande orsaker som förklaring till budgetavvikelsen:

- Generationsväxling av högspecialiserad kompetens innebär lång introduktion och dubblade resurser.
- Kostnaderna för hyrpersonal har inte kunnat minskas i den omfattning som planerats.
- Lokalomflyttningar och vakansproblem har inneburit ökade kostnader.
- Ökade kostnader föranledda av skärpta hygien- och städrutiner för att förhindra smittspridning.

- Den nya lagen om trygg och säker vård innebär att kommunen ska ta hem patienterna snabbare och har inneburit lägre kostnader och därmed påverkat resultatet positivt.

Ökade kostnader för medicinskt material och övriga produktionskostnader beror på hög kostnadsutveckling för vissa typer av läkemedel samt hög produktion av vård inom ett antal områden.

Kostnaderna för utomlänsvård är huvudsakligen hänförlig till planerad specialiserad slutenvård inom barn- och ungdomscentrum, psykiatri- och kirurgcentrum. Budgeten för utomlänsvård har förstärkts inför 2018 med 20 mkr jämfört med tidigare år.

Personalkostnaderna är 82 mkr högre än budgeterat. 66 mkr avser läkarkostnader där 33 mkr är merkostnader för stafettläkare. Man har lyckats minska kostnaderna för hyrpersonal men inte kommit ner i de nivåer som budgeten och åtgärdsplanerna är baserade på. Kostnaderna för omvårdnadspersonal är 26 mkr högre än budget. Totalt har sjukhusvården, baserat på beräkning av närvarotid, ökat antalet årsanställda med 116 tjänster jämfört med föregående år.

Hälften av de planerade åtgärderna för att klara verksamhet inom budget har bedömer nämnden har uppnåtts, vilket motsvarar 40 mkr.

Tandvården

Nämnden anger att patientintäkterna inte når upp till förväntad nivå och orsaken till detta är huvudsakligen fortsatta vakanser inom verksamheten. Akuttandvård och tandvård för barn och unga prioriteras framför vuxna betalande patienter.

Verksamheten har minskat antalet årsanställda med 12 personer.

De planerade åtgärderna för att klara verksamhet inom budget avser senare delen av 2018 och ingen effekt bedöms därför ha uppnåtts ännu.

3.3.3 Sammanfattande kommentarer:

Den obalans mellan budgeterade nettokostnader och utfall som funnits tidigare har även fortsatt under 2018. Åtgärdsprogram är framtagna i syfte att minska kostnadsökningen och nå ekonomi i balans. Åtgärdsprogrammen har inte nått full effekt och ytterligare aktivitetsplaner har tagits fram under året. Verksamhetens nettokostnad för helåret 2018 förväntas överstiga budgeten med 380 mkr. Denna prognos är baserad på att åtgärdsprogram och aktivitetsplaner genomförs i planerad omfattning.

I delårsrapporten finns kommentarer till budgetavvikelsen. Det framgår även att åtgärdsprogram upprättats. Dock kan vi konstatera att åtgärdsplanerna inte ger avsedd effekt och att den långsiktiga ekonomiska stabiliteten inte uppnås.

Årets resultat för helåret 2018 prognosticeras till 134 mkr, vilket är 2 mkr lägre än budget. Av detta resultat utgör 350 mkr positiva avvikelser hänförliga till finansiella poster. Prognostiserat resultat före finansiella poster uppgår därmed till -216 mkr.

Vår bedömning är därför att det behövs kraftfulla åtgärder för att nå långsiktig finansiell stabilitet.

3.4 Balansräkningen

Den genomförda översiktliga granskningen av balansräkningen har utgått från att söka svar på stora och/eller oväntade avvikelser jämfört med tidigare perioder. Granskningen har inte visat på några väsentliga avvikelsernoteringar i förhållande till hur landstinget redovisat tillgångar och skulder i årsredovisningen. Balansräkningens poster har substansgranskats med utgångspunkt i upprättad risk- och väsentlighetsanalys. Uppföljning har skett mot dokumenterade underlag utan anmärkning. Detta gäller dock inte bedömningsposter såsom exempelvis upplupna intäkter för såld vård.

Följande noteringar har vi gjort efter genomförd granskning:

- Vi har inom ramen för granskningen följt upp redovisade borgensåtagande gentemot Transitio mot engagemangsbesked. Den större delen av borgensåtagandet är en solidarisk borgen (2 457 mkr) och en som avser belopp garanterat av Västerbottens läns landsting (250 mkr). Enligt uppgift pågår en genomgång av ingångna borgensåtaganden mot beslut i fullmäktige, för att säkerställa att fullmäktigebeslut finns för samtliga borgensåtaganden. Då genomgången inte är klar vid rapportens avlämnande, har vi inte kunnat ta del av den.

I likhet med tidigare år har vi i vår granskning gjort noteringar kring följande områden:

- Kundfordringar reserveras enligt en princip att alla fordringar som är orörda under ett år reserveras. Vi rekommenderar att även en individuell bedömning bör göras vid bedömning av osäkra fordringar. Även om merparten av fordringarna är mycket små, uppkommer emellanåt större fordringar där det kan finnas problem att få betalt.
- I vår granskning har vi noterat att det bland interimsskulder återfinns erhållna statliga medel för nationella kvalitetsregister. God redovisningssed såsom den uttrycks av Rådet för kommunal redovisning i RKR 18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar reglerar hur dessa medel ska redovisas. Statliga bidrag där landstinget inte är återbetalningsskyldiga skall intäktsföras av landstinget då de erhålls. Den princip för hur landstinget redovisar erhållna medel i bokslutet överensstämmer inte med detta.
- Upplupna intäkter för såld vård beräknas i delårsbokslutet per 2018-08-31 till 26,2 mkr (f å 48,8 mkr). Detta är en minskning med ca 22,5 mkr sedan årsbokslutet (f å ökning med ca 7 mkr). Minskningen består främst av att fordran för såld vård 2014-2016 inom ramen för regionavtalet (18,8 mkr) har reglerats. Utöver detta har en post avseende förutbetalda intäkter specialistkonsultationer via videokonferens/tele-radiologi tagits upp som en negativ post (-5 mkr).
- Vad gäller skulder avseende köpt vård, kan vi efter utförd granskning av bokslut per 2018-08-31, konstatera att upplupna kostnader för utomlänsvård har bokats upp med 16,2 mkr (f å 11,2 mkr).

■ **Koncernfrågor**

Efter utförd granskning av delårsrapporten per 2018-08-31, noterar vi att landstinget kommenterar resultatutvecklingen för Region Västerbotten med bolag. Några närmare kommentarer kring prognos för Region Västerbotten samt bolag ingående i koncernen görs inte.

Av Rådet för kommunal redovisnings rekommendation om sammanställd redovisning framgår att "särskilda upplysningar om ekonomi och verksamhet ska lämnas om koncernföretagen. De särskilda upplysningarna ska ge en samlad bild av de ekonomiska engagemangen i koncernföretagen." "Till de särskilda upplysningarna hör även en analys av den ekonomiska utvecklingen i företagen, bl. a innehållande en bedömning av affärs- och marknadsrisker samt finansiella risker".

Efter vår granskning noterar vi att det i delårsrapporten även bör lämnas en beskrivning av risker kopplade till övriga bolags verksamhet i allmänhet samt affärs- och marknadsrisker för buss- och spårtrafik i synnerhet.

Av förvaltningsberättelsen bör framgå väsentliga händelser, både under perioden och efter dess utgång för såväl landstinget som landstingskoncernen. Det är vår rekommendation att informationen kompletteras med väsentliga händelser efter periodens utgång för samtliga.

3.5 Bedömning

- Delårsrapporten bedöms i allt väsentligt vara upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och i överensstämmelse med god redovisningssed.
- I likhet med tidigare år visar nettokostnaderna en väsentlig negativ avvikelse mot budget. I allt väsentligt är det finansiella intäkter och förändringar i skatteintäkter och generella statsbidrag som har gett ett positivt nettoresultat för landstinget som helhet. Åtgärdsplaner har upprättats för att komma till rätta med obalanserna men de har inte haft tillräcklig effekt.
- Kraftfulla och väl förankrade åtgärdsplaner krävs för att landstinget ska kunna nå långsiktig ekonomisk stabilitet. Åtgärdsplanerna måste, för få avsedd effekt, vara realistiska, innehålla tidplaner, ansvariga och väl förankrade i verksamheten.
- Vi har i tidigare avgivna granskningsrapporter framfört synpunkten att förbättringspotential finns gällande det sätt på vilken den samlade rapporteringen för landstingets verksamheter sker i delårsrapporter och årsredovisning. Avvikelseanalyser bör presenteras för samtliga ingående verksamheter med information om såväl väsentliga orsakssamband som handlingsplaner för verksamheter uppvisande negativa budgetavvikelser. Vår rekommendation kvarstår.
- Under 2018 har arbetet med implementering av komponentredovisning för samtliga fastigheter färdigställts. Återstår gör andra väsentliga tillgångar/komponenter. Landstingsstyrelsen rekommenderas därför att prioritera arbetet med att implementera komponentredovisning avseende samtliga materiella anläggningstillgångar. Plan för införande bör kommenteras i delårsrapporten.

4 Uppföljning av mål för god ekonomisk hushållning

Fullmäktige ska enligt kommunallagen ställa upp mål för god ekonomisk hushållning i sin budget, både ur ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv.

Landstingsstyrelsen ska i enligt Lagen om kommunal redovisning utvärdera om dessa mål följs i delårsrapportens förvaltningsberättelse. Enligt Rådet för kommunal redovisnings rekommendation 22 "Delårsrapport", ska delårsrapportens förvaltningsberättelse innehålla en samlad bedömning av huruvida målen för god ekonomisk hushållning kommer att kunna uppnås för helåret.

Revisorerna ska enligt kommunallagen bedöma om resultatet i delårsrapport och årsredovisning är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning. Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål samt verksamhetsmål. I denna granskning följs endast de finansiella målen upp.

Finansiella mål

Målen för god ekonomisk hushållning för 2018 har av fullmäktige fastställts till tre kvantifierbara finansiella mål vilka återges och kommenteras nedan;

Finansiella mål för god ekonomisk hushållning enligt landstingsplan 2016-2019	Finansiella mål för 2018 enligt landstingsplanen samt kompletterande beslut i landstingsfullmäktige 2018-06-19	Utfall av mål för 2018 enligt delårsrapporten	Kommentar
1) En, över de fyra åren genomsnittlig, årlig positiv resultatinvä på 1 – 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Landstinget ska ha ett positivt ekonomisk resultat som uppgår till minst 1,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	I delårsrapporten uppgår resultatet till 95 mkr. Detta utgör 1,77% av skatter och avgifter. Landstingsstyrelsen prognosticerar ett helårsresultat uppgående till 134 mkr. Detta utgör 1,66% av skatter och generella statsbidrag. Landstingsstyrelsens prognos för måluppfyllelse är Delvis (90-99%)	Förutsättningen för måluppfyllelse är att åtgärdsplanerna får den effekt som planerats. Mot bakgrund av kostnadsutvecklingen hittills 2018, bedömer vi att det är osäkert om målet uppnås.
2) Landstingets totala pensionsåtagande ska vid utgången av 2019	Landstingets totala pensionsåtagande ska vid utgången av 2018 vara finansierat till minst 39 procent.	Per 31 augusti 2018 uppgår pensionsmedelsportföljen till 41 %	Vi instämmer i landstingsstyrelsens bedömning

Granskning av delårsbokslut 2018-08-31 - finansiell del, Västerbottens läns landsting

vara finansierat till minst 40 %.		av prognosticerat pensionsåtagande. Landstingsstyrelsens prognos är att målet kommer att uppnås även för helåret 2018.	
3) Landstingets investeringar ska finansieras utan extern upplåning.	Finansiellt mål enligt delårsrapport beslutat enligt protokoll från Landstingsfullmäktige per 2018-06-19: Återinvesteringar ska finansieras utan extern upplåning. Lånefinansiering kan ske av strategiska investeringar under förutsättning att soliditeten enligt den så kallade blandmodellen ej understiger 18 procent och totalt lånebelopp överstiger 3 000 miljoner kronor.	Extern upplåning i delårsbokslutet uppgår till 1000 mkr och soliditeten enligt blandmodellen till 23 %. Till årsskiftet bedömer landstingsstyrelsen att ytterligare 200 mkr kommer att upplånas och prognosticerar att soliditeten kommer att överstiga 18 % vid årsskiftet. Landstingsstyrelsens prognos är att målet kommer att uppnås.	Vi instämmer i landstingsstyrelsens bedömning.

I delårsrapporten utvärderas måluppfyllelsen av de finansiella mål som fastställts av landstingsfullmäktige.

Någon samlad bedömning av om landstinget har en god ekonomisk hushållning i ett finansiellt perspektiv framgår inte i delårsrapporten.

Vi bedömer sammantaget att utfallet enligt delårsrapporten är förenligt med fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Detta förutsätter dock att åtgärdsplaner och aktiviteter får planerad effekt på resultatet.

4.1 Balanskravet

Kravet på balans mellan intäkter och kostnader, balanskravet, är lagstadgat i kommunallagen. Balanskravet innebär att balans ska råda både vid budgettillfället och när året är slut. Avstämning av balanskravet ska göras såväl i delårsrapporten, med utgångspunkt i det prognostiserade och justerade resultatet för året samt i årsredovisningen.

Av den kommunala redovisningslagen framgår att förvaltningsberättelsen ska innehålla upplysningar om årets balanskravsresultat. Uppstår underskott ska dessa täckas under de kommande tre åren, om inte fullmäktige åberopar synnerliga skäl.

Det prognostiserade resultatet för 2018 uppgår till 134 mkr. Inga balanskravsjusteringar har framkommit i delårsrapporten. Det finns heller inga tidigare underskott att återställa.

Därmed bedömer vi att balanskravet uppnås för helåret 2018.

4.2 Bedömning

- Fullmäktige har fastställt tre finansiella mål. Två av dessa har bedöms kunna uppfyllas för helåret 2018.
- Det finansiella målet om ett ekonomiskt resultat som uppgår till minst 1,7 % av skatteintäkter och generella statsbidrag kan uppnås om åtgärdsplaner får planerad effekt.
- Vi bedömer sammantaget att utfallet enligt delårsrapporten är förenligt med fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning men att det fordras kraftfulla åtgärder och följsamhet till fastlagda planer under resterande del av 2018 för att uppnå målen.
- Ett positivt balanskravsresultat bedöms kunna uppnås för helåret 2018.

Umeå den 19 november 2018

Malin Westerberg Blom
Auktoriserad revisor
Certifierad kommunal revisor

Helena Patrikson
Auktoriserad revisor
Certifierad kommunal revisor

LANDSTINGSREVISIONEN

Granskning av redovisad måluppfyllelse i delårsrapport per augusti 2018

Rapport Gr 02/2018

November 2018
Richard Norberg, revisionskontoret
Diarienummer: REV 28:4-2018

Innehåll

1. SAMMANFATTANDE ANALYS.....	3
1.1. BEDÖMNING AV DET EKONOMISKA RESULTATET	3
1.2. BEDÖMNING AV RESULTATET FÖR VERKSAMHETSMÅL	4
1.3. SAMLAD BEDÖMNING AV MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	5
1.4. REKOMMENDATIONER	5
2. BAKGRUND.....	6
2.1 IAKTTAGELSER I 2017 ÅRS GRANSKNING.....	6
2.2 LANDSTINGSSTYRELSENS YTTRANDE	8
2.3 REVISIONSFRÅGOR, METOD M.M.....	9
3. GRANSKNING AV LANDSTINGSSTYRELSENS REDOVISNING	10
3.1 LANDSTINGSSTYRELSENS INSTRUKTION.....	10
3.2 LANDSTINGSSTYRELSENS DELÅRSRAPPORT	12
3.3 BEDÖMNINGAR AV EKONOMISKT RESULTAT	12
3.4 SAMLADE BEDÖMNINGAR AV RESULTAT FÖR VERKSAMHETSMÅL	13
3.5 REDOVISNINGEN AV RESULTAT FÖR STYRELSE OCH NÄMNDER	15
4. SAMLAD BEDÖMNING AV MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING.....	18
5. GRANSKNING AV LANDSTINGSSTYRELSENS UNDERLAG	19
6. UPPFÖLJNING AV 2017 ÅRS REKOMMENDATIONER.....	23
7. SVAR PÅ REVISIONSFRÅGOR	25

1. Sammanfattande analys

1.1. Bedömning av det ekonomiska resultatet

För år 2018 har fullmäktige budgeterat ett överskott med 136 miljoner kronor. Enligt budgeten skulle landstinget fram till och med den 31 augusti 2018 ha ett överskott med 138 miljoner kronor. I delårsrapporten redovisade landstinget ett överskott med 95 miljoner kronor. Detta var en budgetavvikelse med -43 miljoner kronor. Resultatet per augusti 2018 var 57 miljoner kronor lägre än vid motsvarande period år 2017 trots att det positiva finansiella nettot hade ökat väsentligt mellan åren. De finansiella posterna bestod huvudsakligen av realisationsvinster vid omplacering i pensionsportföljen. Denna typ av intäkter är av tillfällig karaktär och kan inte förväntas vara kvar på samma nivå under kommande år.

Verksamheternas nettokostnader redovisade per augusti 2018 ett underskott mot budget på -286 miljoner kronor. Nettokostnadsutvecklingen hade minskat från 9 procent vid delår per april 2018 till 6,9 procent per augusti 2018. Kostnadsutvecklingen var något högre än vid samma period föregående år. Största avvikelsen fanns inom personalkostnader. Antalet årstjänster hade ökat med 200. Kostnaden för hyrpersonal hade minskat med 35 miljoner kronor vilket motsvarade 21 procent jämfört med föregående år. Per augusti uppgick kostnaderna för hyrpersonal till 129 miljoner kronor. Minskningen av hyrpersonal inom primärvården var högre än plan men sjukhusvården klarade inte sin plan. Enligt åtgärdsplanerna skulle kostnaderna för hyrpersonal minska med 102 miljoner kronor för helåret. Arbete med övriga åtgärder pågick och sammantaget uppgick reduceringarna per augusti till 62 miljoner kronor av planen på 113 miljoner. I maj 2018 presenterade landstingsdirektören ytterligare åtgärder på kort och lång sikt för att minska den höga kostnadsutvecklingen. I delårsrapporten per augusti uppgav landstingsstyrelsen att beslutade åtgärder för en ekonomi i balans inte gett tillräcklig effekt. Landstingsstyrelsen förväntade sig att åtgärderna skulle ge effekt senare under år 2018.

I delårsrapporten bedömde landstingsstyrelsen att det ekonomiska resultatet för landstinget vid årets slut skulle uppgå till 134 miljoner kronor. I förhållande till budget skulle avvikelsen vid årets slut uppgå till -2 miljoner kronor. En viktig förklaring till det prognostiserade resultatet var ett positivt finansnetto på 350 miljoner kronor.

Nettokostnadsutvecklingen har fortsatt att ligga på en hög nivå under år 2018 trots omfattande åtgärdsplaner. Summan av skatteintäkter och generella statsbidrag ökade inte i samma takt (2 procent). För att nå en långsiktig ekonomisk balans behöver ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag överstiga ökningen av verksamhetens nettokostnad.

1.2. Bedömning av resultatet för verksamhetsmål

Fullmäktige har beslutat om fyra övergripande verksamhetsmål:

- Bättre och jämlik hälsa
- God och jämlik vård
- Aktiv och innovativ samarbetspartner
- Attraktiv arbetsgivare

Fullmäktige har angett att styrelser och nämnder med utgångspunkt av fullmäktiges övergripande mål ska besluta om mätbara mål för sina ansvarsområden. Med hjälp av landstingsstyrelsens rapportering i delårsrapporter och årsredovisning ska fullmäktige följa upp de övergripande målen.

Granskningen visar att kvaliteten i landstingsstyrelsens underlag till delårsrapporten var av varierad kvalitet. Metodmässiga brister i underlagen bidrog till att utvärderingen av verksamhetsmålen i delårsrapporten i vissa delar blev otydlig.

Vi konstaterar också att redovisningen i delårsrapporten av de aktiviteter som styrelser och nämnder genomfört i syfte att genomföra de uppdrag som fullmäktige i landstingsplanen hade lämnat utgjordes av beskrivande texter. Till följd av att det för uppdragen saknades mätbara mål är de beskrivande texterna i delårsrapporten svåra att värdera.

I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen att den saknade underlag för att bedöma resultaten för fullmäktiges övergripande mål "Bättre och jämlik hälsa" och "Aktiv och innovativ samarbetspartner". Vi anser att det är en brist att landstingsstyrelsen inte säkerställde att det fanns underlag för att i delårsrapporten följa upp samtliga övergripande mål som fullmäktige beslutat om.

I delårsrapporten bedömde landstingsstyrelsen att fullmäktiges övergripande mål "Attraktiv arbetsgivare" skulle uppfyllas vid årets slut. Vi gör ingen annan bedömning.

Delårsrapporten visade att mål inom ekonomi, tillgänglighet och patientsäkerhet inte skulle nås vid årets slut. Landstingsstyrelsen bedömde i delårsrapporten att det vid årets slut skulle finnas avvikelser inom fullmäktiges målområden för "God och jämlik vård". Landstingsstyrelsen bedömde att målet delvis skulle vara uppfyllt. Vi anser att landstingsstyrelsen är för optimistisk i sin prognos för detta mål. Vi bedömer att det finns risk att målet "God och jämlik vård" inte nås vid årets slut.

I vår granskning av landstingsstyrelsens protokoll framgår att styrelsen inte beredde något förslag på åtgärder till fullmäktige med anledning av redovisade avvikelser i delårsrapporten. Inte heller hälso- och sjukvårdsnämnden vände sig med yrkanden till fullmäktige med anledning av den bristande måluppfyllelsen.

Landstingsstyrelsen har enligt kommunallagen den ledande rollen i beredningen inför fullmäktige. Om landstingsstyrelsen anser att en nämnd inte har förutsättningar att klara av att genomföra sitt uppdrag bör styrelsen skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget bör ändras eller om det behövs andra åtgärder. På samma sätt bör en

nämnd, om den anser att den inte har förutsättningar att genomföra sitt uppdrag, skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget bör ändras eller om det behövs andra åtgärder. Styrelsen ska alltid ges tillfälle att yttra sig i ett ärende som har beretts av en nämnd.

1.3. Samlad bedömning av mål för god ekonomisk hushållning

I delårsrapporten gör landstingsstyrelsen en avstämning mot de tre finansiella mål som fastställts för år 2018. Styrelsen gör prognosen att ett mål kommer att uppnås delvis och att två av målen kommer att uppnås helt. Vi gör ingen annan bedömning.

Delårsrapporten saknar liksom tidigare år en samlad bedömning av god ekonomisk hushållning. Hur landstingsstyrelsen ser på verksamhetsmålen kopplat till god ekonomisk hushållning framgår inte med tydlighet i delårsrapporten.

Vi instämmer förvisso med landstingsstyrelsen i bedömningen om att de finansiella målen till stor del kommer att nås vid årets slut. Mot bakgrund av verksamheternas stora ekonomiska underskott och avvikelser inom målet "God och jämlik vård" är vår sammantagna bedömning dock att de redovisade resultaten per augusti 2018 och prognosen för helåret inte är förenliga med fullmäktiges mål.

1.4. Rekommendationer

Med utgångspunkt av iakttagelserna i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Utred vilka genomgripande förändringar som behövs för att landstingets verksamheter ska klara sina budgetar. Säkerställ att tillräckliga åtgärder blir genomförda inom landstingsstyrelsens ansvarsområde som nämnd. För dialog med hälso- och sjukvårdsnämnden om vilka åtgärder som nämnden bör vidta.
- Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller klara av att genomföra fullmäktiges uppdrag.
- De rutiner som finns för arbetet på tjänstemannanivå med delårsrapporten behöver kompletteras så att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.
- Säkerställ att det för delårsrapporten finns underlag för att bedöma måluppfyllelsen för alla de övergripande mål som fullmäktige beslutat om.
- Redovisningen i delårsrapporten är i första hand inriktad på landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Utveckla redovisningen av resultat per augusti och prognoser om måluppfyllelsen för helår för övriga nämnder. Gör tydliga bedömningar i den samlade delårsrapporten

för landstinget om de resultat som styrelser och nämnder redovisar i sina delårsrapporter är tillräckliga och om prognoser är rimliga.

- Ha bättre uppsikt över de underlag som övriga nämnder lämnar till landstingsstyrelsens samlade delårsrapport för landstinget och säkerställa att underlagen håller en tillräcklig kvalitet. Kommentera i den samlade delårsrapporten för landstinget om de underlag som övriga nämnder lämnar in är bristfälliga.
- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultatet av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma om måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.
- Utveckla analyserna i delårsrapporten om orsaker till bristande måluppfyllelse och om orsaker till att åtgärder inte har varit tillräckliga.
- Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut. En förutsättning är att resultat för verksamhetsmål och finansiella mål bedöms i ett sammanhang.

2. Bakgrund

Fullmäktige har beslutat att fullmäktige ska behandla två delårsrapporter. Den första delårsrapporten ska vara per den 30 april 2018 och den andra per den 31 augusti 2018. Landstingsstyrelsens delårsrapporter till landstingsfullmäktige ska ge svar på frågan om styrelser och nämnder håller sig till de beslut och direktiv som fullmäktige beslutat för styrelser och nämnder. Delårsrapporterna ska också innehålla prognoser om det är troligt att fullmäktiges mål kommer att uppnås vid årets slut.

Styrelser och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med mål, beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelserna och nämnderna ansvarar också för återspeglningen till fullmäktige. Revisorerna ska bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Revisorerna har i sin revisionsplan för år 2018 beslutat att landstingsstyrelsens delårsrapport per augusti ska granskas.

2.1 lakttagelser i 2017 års granskning

Positivt var att de flesta styrelser och nämnder i landstinget hade formulerat mätbara mål. Positivt var också att redovisningen av måluppfyllelsen i delårsrapporten hade utvecklats i jämförelse med tidigare år. Framför allt hade redovisningen utvecklats när det gällde landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och rehabilitering.

Negativt var att delårsrapporten visade att mål inom tillgänglighet, personal och ekonomi inte skulle nås vid årets slut. Landstingsstyrelsen bedömde i

delårsrapporten att det skulle finnas stora avvikelser inom fullmäktiges mål-områden för ”God och jämlik vård” och ”Attraktiv arbetsgivare”.

Revisorerna ansåg att det av delårsrapporten inte tillräckligt tydligt framgick varför framför allt landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade stora avvikelser i förhållande till fullmäktiges mål:

- Hur kommer det sig att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden under flera år redovisat svaga resultat?
- Varför har de åtgärder som landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden vidtagit inte varit tillräckliga?
- Vilka åtgärder var nödvändiga för att landstingsstyrelsen och nämnden skulle klara att uppfylla fullmäktiges mål?

För år 2017 hade fullmäktige budgeterat ett överskott med 155 miljoner kronor. Enligt budgeten skulle landstinget fram till och med den 31 augusti 2017 haft ett överskott med 270 miljoner kronor. I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen ett överskott med 152 miljoner kronor. Detta var en budgetavvikelse med -118 miljoner kronor. Nettokostnadsutvecklingen hade ökat från 2,8 procent vid delår per april till 6,7 procent per augusti och var även högre än vid samma period föregående år. Största avvikelsen fanns för personalkostnader. I delårsrapporten bedömde landstingsstyrelsen att det ekonomiska resultatet för landstinget vid årets slut skulle uppgå till 10 miljoner kronor. I förhållande till budget skulle avvikelsen vid årets slut uppgå till -145 miljoner kronor. Detta motsvarade en budgetavvikelse med -2 procent. I delårsrapporten uppgav landstingsstyrelsen att beslutade åtgärder för en ekonomi i balans inte gett avsedd effekt. Landstingsstyrelsen förväntade sig att vissa av åtgärderna skulle ge effekt senare under år 2017.

I årsredovisningen för år 2017 redovisade landstinget en budgetavvikelse med -10 miljoner kronor och ett resultat på +145 miljoner kronor. Det positiva ekonomiska resultatet förklarades i huvudsak av realisationsvinster. Verksamheterna redovisade ett underskott med 360 miljoner kronor år 2017.

Vid granskningen av delårsrapporten framkom att landstingsstyrelsen inte beredde något förslag på åtgärder till fullmäktige med anledning av de redovisade avvikelserna i delårsrapporten. Inte heller någon av nämnderna vände sig med yrkanden till fullmäktige med anledning av att de redovisade bristande måloppfyllelse.

Revisorerna konstaterade att landstingsstyrelsen enligt kommunallagen hade den ledande rollen i beredningen inför fullmäktige. Om landstingsstyrelsen ansåg att en nämnd inte hade förutsättningar att klara av att genomföra sitt uppdrag borde styrelsen skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget skulle ändras eller om det behövdes andra åtgärder. På samma sätt bör en nämnd, om den anser att den inte har förutsättningar att genomföra sitt uppdrag, skriva till fullmäktige och ge fullmäktige möjlighet att ta ställning till om uppdraget bör ändras eller om det behövs andra åtgärder. Styrelsen ska alltid ges tillfälle att yttra sig i ett ärende som har beretts av en nämnd.

Med utgångspunkt av iakttagelserna i granskningen lämnade revisorerna följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Utred vilka genomgripande förändringar som behövs för att landstingets verksamheter ska klara sina budgetar. Säkerställ att tillräckliga åtgärder blir genomförda inom landstingsstyrelsens ansvarsområde som nämnd. För dialog med hälso- och sjukvårdsnämnden om vilka åtgärder som nämnden bör vidta.
- Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller klarar av att genomföra fullmäktiges uppdrag.
- Besluta om en instruktion till övriga styrelser och nämnder med uppgifter om vilka krav som landstingsstyrelsen ställer i beredningen av delårsrapporten.
- Bedöm i delårsrapporten i vilken grad enskilda styrelser och nämnder uppfyller fullmäktiges mål.
- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultatet av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.
- Utveckla analyserna i delårsrapporten om orsaker till bristande måluppfyllelse, orsaker till att åtgärder inte varit tillräckliga m.m.
- Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut.
- Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller inte klarar av att genomföra fullmäktiges uppdrag.

2.2 Landstingsstyrelsens yttrande

Den 3 april 2018 yttrade sig landstingsstyrelsen över granskningen av delårsrapporten per augusti 2017 (VLL 2284-2017). En genomgång av yttrandet visar att landstingsstyrelsen i allt väsentligt instämde med revisorernas iakttagelser. Landstingsstyrelsen uppgav att den vidtagit följande åtgärder:

- Landstingsstyrelsen hade inför nämndernas arbete med årsrapporter 2017 beslutat om en instruktion (VLL 2337-2017). Landstingsstyrelsen hade också beslutat om en plan för samtliga uppföljningsrapporter för år 2018 (VLL 2335-2017).
- Inför arbetet med årsredovisningen 2017 hade landstingsstyrelsen enligt yttrandet arbetat med att utveckla redovisningen av hur nämndernas resultat bidrog till uppfyllelsen av fullmäktiges mål.
- Under år 2018 skulle redovisningen av arbete och resultat av fullmäktiges uppdrag till styrelser och nämnder utvecklas.

- Landstingsstyrelsen skulle enligt yttrandet fortsätta arbetet med att utveckla analyser av vidtagna åtgärder.
- Landstingsstyrelsen skulle påbörja ett arbete med att ta fram kriterier för att kunna göra en samlad bedömning av målen för god ekonomisk hushållning.
- När det gällde beredning av förslag till fullmäktige, vid risk att styrelsen eller någon nämnd riskerade att inte uppnå fullmäktiges mål eller uppdrag, uppgav styrelsen att den skulle arbeta för att stärka beredningen av åtgärder för alla nämnder.

2.3 Revisionsfrågor, metod m.m.

Denna rapport avser granskning av delårsrapporten per augusti 2018. Granskningen är översiktlig och inriktad mot hur landstingsstyrelsen i delårsrapporten redovisat genomförd verksamhet i förhållande till fullmäktiges mål. Nytt för i år är att granskningen också omfattar bedömningar av ekonomiska resultat och om de finansiella målen kommer att nås. Tidigare år har revisionskontorets granskningsinsatser av delårsrapporter varit avgränsade till bedömningar av resultat för verksamhetsmål. Bedömningar av ekonomiska resultat och måluppfyllelsen för de finansiella målen har tidigare granskats av EY.

De revisionsfrågor granskningen ska besvara är om:

- Det redovisade resultatet per augusti 2018 för styrelsen och nämnderna är förenligt med fullmäktiges övergripande mål?
- Verksamheten har bedrivits så att det är troligt att fullmäktiges mål uppnås vid årets slut?
- Om det finns risk att fullmäktiges mål inte nås, redovisas i delårsrapporten tydliga åtgärder i syfte att uppnå målen vid årets slut?
- Redovisning i delårsrapporten är tillräcklig för att man ska kunna bedöma om det är troligt att fullmäktiges mål uppnås vid årets slut?
- Delårsrapporten innehåller en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut?
- Landstingsstyrelsen har vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av revisorernas rekommendationer år 2017?

De bedömningsgrunder som utgör underlag för granskningens slutsatser är:

- Kommunallagen, 11 kap. 16 § och 12 kap. 2 §.
- Lag om kommunal redovisning, 9 kap. 1 §

Granskningen omfattar inte frågorna om delårsbokslutet är upprättat i enlighet med god redovisningssed, i enlighet med lag om kommunal redovisning samt om delårsrapporten ger en rättvisande bild av landstingets resultat och ställning. Dessa frågor besvarar EY i sin granskning av delårsbokslutet.

3. Granskning av landstingsstyrelsens redovisning

Fullmäktige har beslutat om fyra övergripande verksamhetsmål:

- Bättre och jämlik hälsa
- God och jämlik vård
- Aktiv och innovativ samarbetspartner
- Attraktiv arbetsgivare

Fullmäktige har angett att styrelser och nämnder med utgångspunkt av fullmäktiges övergripande mål ska besluta om mätbara mål för sina ansvarsområden. Med hjälp av landstingsstyrelsens rapportering i delårsrapporter och årsredovisning ska fullmäktige följa upp de övergripande målen.

3.1 Landstingsstyrelsens instruktion

Den 12 december 2017 (§ 249) beslutade landstingsstyrelsen om en uppföljningsplan för år 2018 för styrelser och nämnder (VLL 2335:2-2017). I uppföljningsplanen kan man läsa att styrelser och nämnder ska följa upp och utvärdera sina verksamheter mot bakgrund av:

- Fullmäktiges mål
- De mål som styrelser och nämnder beslutat i sina verksamhetsplaner

Av uppföljningsplanen framgick att respektive styrelse och nämnd senast den 3 oktober 2018 skulle lämna sina underlag till landstingsstyrelsens för styrelsens beredning av delårsrapporten per augusti 2018 till fullmäktige.

Den 7 juni 2018 (§ 147) beslutade landstingsstyrelsen om en instruktion till styrelser och nämnder inför deras arbete med delårsrapporterna per augusti 2018. Bifogat till instruktionen fanns en mall med vägledning om vilka uppgifter som skulle ingå i delårsrapporterna.

Därutöver finns det i landstingets ledningssystem tre dokument som är av betydelse för arbetet med att bereda delårsrapporterna:

- Tidplan för planerings- och uppföljningsprocessen. Registrerad i ledningssystemet i april 2017. Dokumentet innehåller en översiktlig tidplan för de olika delarna i planerings- och uppföljningsprocessen för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Dokumentet riktar sig till medarbetare i landstinget som arbetar med verksamhetsplanering och uppföljning på politisk nivå.
- Riktlinjer för verksamhetsplanering och uppföljning. Registrerad i ledningssystemet i april 2017. Dokumentet riktar sig till chefer och medarbetare i landstinget. På översiktlig nivå beskrivs planerings- och uppföljningsprocessen i landstinget.
- Beredning av underlag till delårs- och årsredovisning. Registrerad i ledningssystemet i februari 2018. Dokumentet riktar sig till stabschefer, verksamhetsområdeschefer och tjänstepersoner i staber. I dokumentet finns en tidplan för arbetet med delårsrapporterna. I dokumentet finns också en beskrivning av ansvar på tjänstemannanivå för arbetet med att bereda delårsrapporterna:

- Landstingsdirektören beslutar om tidplan och disposition för arbetet med delårsrapporter. Landstingsdirektören beslutar också på tjänstemannanivå om det slutliga förslaget till delårsrapporter.
- Ekonomidirektören har det övergripande ansvaret på tjänstemannanivå för beredningen av delårsrapporter. Ekonomidirektören har ansvar för att rutiner och tidplaner följs.
- Chef för enheten för planering och styrning ansvarar för att utveckla och förvalta processen för arbetet med delårsrapporter. Chefen för enheten planering och styrning har också ett helhetsansvar för kvaliteten i de finansiella avsnitten i delårsrapporter.
- Chefen för enheten för redovisning och transaktioner ansvarar för kvaliteten i informationen om räkenskaperna samt tar fram förslag till innehåll i den finansiella analysen.
- Strateg för verksamhetsutveckling ansvarar för att leda det operativa arbetet med att bereda förslaget till delårsrapporter. Strategen ska bland annat förankra tidplan och disposition med tjänstemannaledningen. Strategen ska utse en stabsövergripande arbetsgrupp för stöd i arbetet med texter och underlag.
- Strateg för planering och uppföljning ansvarar för att ta fram förslag till förvaltningsberättelse. Förslag till texter i delårsrapporter ska strategen förankra med tjänstemannaledningen. Strategen tilldelar arbetsuppgifter till andra berörda stabspersoner. Strategen tar också fram skrivmallar för delårsrapporter.
- Tjänstepersoner som lämnar in underlag till delårsrapporter ansvarar för att underlagen lämnas i tid, är kvalitetssäkrade och avstämde med ansvarig chef. Tjänstepersoner som ingår i den stabsövergripande arbetsgruppen ansvarar för att säkerställa helhetsperspektiv av underlagen till delårsrapporter.
- Kommunikationsdirektören ansvarar för val av extern leverantör för grafisk formgivning av årsredovisning. Tjänsteperson på kommunikationsstaben ansvarar för den slutliga språkliga bearbetningen av texter och bilder i delårsrapporter och årsredovisning.

Vår kommentar

Vi är positiva till att det fanns en uppföljningsplan och instruktion för arbetet med delårsrapporten per augusti 2018. Positivt är också att det på tjänstemannanivå fanns riktlinjer m.m. för arbetet med beredningen av delårsrapporten. I granskningen av årsredovisningen 2017 rekommenderade vi att riktlinjerna m.m. på tjänstemannanivå behövde kompletteras med mer detaljerade rutiner för de olika stegen i arbetet med årsredovisningen. Skriftliga rutiner kan bidra till att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.

3.2 Landstingsstyrelsens delårsrapport

I delårsrapporten per augusti 2018 redogjorde landstingsstyrelsen för sina bedömningar av måluppfyllelsen i förhållande till fullmäktiges övergripande mål och de uppdrag som styrelsen lämnat till styrelser och nämnder. I delårsrapporten återgav landstingsstyrelsen också de resultat som styrelserna och nämnderna redovisat i deras egna delårsrapporter. I delårsrapporten fanns vidare ett särskilt ekonomiavsnitt med analyser av det ekonomiska resultatet för landstinget fram till augusti 2018 och prognoser för årets slut. Delårsrapporten innehöll också avsnitt för redovisning av produktion och produktivitet, balansräkning, koncernredovisning, redovisningsprinciper, budgetjusteringar, intern kontroll m.m.

3.3 Bedömningar av ekonomiskt resultat

För år 2018 har fullmäktige budgeterat ett överskott med 136 miljoner kronor. Enligt budgeten skulle landstinget fram till och med den 31 augusti 2018 ha ett överskott med 138 miljoner kronor. I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen ett överskott med 95 miljoner kronor. Detta var en budgetavvikelse med -43 miljoner kronor. Nettokostnadsutvecklingen hade minskat från 9 procent vid delår per april till 6,9 procent per augusti. Kostnadsutvecklingen var något högre än vid samma period föregående år.

Största avvikelsen mot budget fanns inom personalkostnader. Antalet årstjänster hade ökat med 200. Kostnaden för hyrpersonal hade minskat med 35 miljoner kronor vilket motsvarade 21 procent jämfört med föregående år. Per augusti uppgick kostnaderna för hyrpersonal till 129 miljoner kronor. Minskningen av hyrpersonal inom primärvården var högre än plan men sjukhusvården klarade inte sin plan. Enligt åtgärdsplanerna skulle kostnaderna för hyrpersonal minska med 102 miljoner kronor för helåret. Arbete med övriga åtgärder pågick och sammantaget uppgick reduceringarna till 62 miljoner kronor av planen på 113 miljoner per augusti. I maj presenterade landstingsdirektören ytterligare åtgärder på kort och lång sikt. Redovisningen av utfallet visade att åtgärderna hade haft begränsad effekt till och med augusti. I delårsrapporten uppgav landstingsstyrelsen att beslutade åtgärder för en ekonomi i balans inte gett tillräcklig effekt. Landstingsstyrelsen förväntade sig att vissa av åtgärderna skulle ge effekt senare under år 2018.

I delårsrapporten bedömde landstingsstyrelsen att det ekonomiska resultatet för landstinget vid årets slut skulle uppgå till 134 miljoner kronor. I förhållande till budget skulle avvikelsen vid årets slut uppgå till -2 miljoner kronor. En viktig förklaring till det prognostiserade resultatet var att finansnettot visade ett överskott med 350 miljoner kronor.

Hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade per augusti 2018 en negativ avvikelse mot budget på 190 miljoner kronor för sitt ansvarsområde, vilket motsvarade -6,5 procent. Föregående år redovisade nämnden ett underskott på -166 miljoner kronor vid samma period. Nettokostnadsutvecklingen uppgick till 9,3 procent jämfört med motsvarande period år 2017.

Landstingsstyrelsen redovisade per augusti 2018 en negativ avvikelse mot budget på 97 miljoner kronor för sitt ansvarsområde, vilket motsvarade -4,4 procent. Föregående år redovisade styrelsen ett underskott på -78 miljoner

kronor vid samma period. Nettokostnadsutvecklingen uppgick till 4,1 procent jämfört med motsvarande period år 2017.

Nämnden för funktionshinder och habilitering redovisade per augusti 2018 ett underskott mot budget på -1,1 miljoner kronor. Föregående år redovisade nämnden ett underskott på -3 miljoner kronor vid samma period. Nämndens nettokostnadsutveckling var -0,2 procent.

Övriga styrelser och nämnder redovisade tillsammans ett överskott mot budget på 2 miljoner kronor.

Landstingsstyrelsens prognos för helåret 2018 var ett resultat på 134 miljoner kronor vilket motsvarade en negativ avvikelse mot budget på -2 miljoner kronor. En viktig förklaring till det prognostiserade resultatet var att finansnettot visade ett överskott med 350 miljoner kronor. Det positiva finansiella nettot var 169 miljoner kronor högre än vid motsvarande period föregående år. Resultatet exklusive finansiella poster var 227 miljoner kronor lägre än föregående år. De finansiella posterna bestod huvudsakligen av realisationsvinster vid omplacering i pensionsportföljen.

Vår kommentar

Resultatet per augusti 2018 var 57 miljoner kronor lägre än vid motsvarande period år 2017 trots att det positiva finansiella nettot hade ökat väsentligt mellan åren. De finansiella posterna bestod huvudsakligen av realisationsvinster vid omplacering i pensionsportföljen. Denna typ av intäkter är av tillfällig karaktär och kan inte förväntas vara kvar på samma nivå under kommande år.

Det är bekymrande att nettokostnadsutvecklingen har fortsatt att ligga på en hög nivå trots omfattande åtgärdsplaner. Summan av skatteintäkter och generella statsbidrag ökade inte i samma takt (2 procent). För att nå en långsiktig ekonomisk balans behöver ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag överstiga ökningen av verksamhetens nettokostnad.

3.4 Samlade bedömningar av resultat för verksamhetsmål

På samma sätt som tidigare år var redovisningen i delårsrapporten av måluppfyllelsen för verksamhetsmål i första hand inriktad mot landstingsstyrelsen som nämnd, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. För folkhögskolestyrelsen och övriga nämnder var redovisningen mer översiktlig.

Med hjälp av tabeller redovisade landstingsstyrelsen prognoser för måluppfyllelsen vid årets slut för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Av redovisningen framgick att landstingsstyrelsen per augusti 2018 följde upp 38 mål av de sammanlagt 61 mål som styrelsen och de två nämnderna hade beslutat om för år 2018. Landstingsstyrelsen bedömde att 27 av målen, motsvarande 71 procent, skulle vara uppfyllda vid årets slut. Landstingsstyrelsen uppgav att utmaningar fanns främst inom områdena ekonomi, tillgänglighet, patientsäkerhet, kompetensförsörjning och arbetsmiljö. I delårsrapporten beskrev landstingsstyrelsen också de aktiviteter som genomfördes i syfte att genomföra de uppdrag som fullmäktige i landstingsplanen hade lämnat till styrelser och nämnder.

I tabellen nedan finns landstingsstyrelsens sammanfattande bedömningar av måluppfyllelsen vid årets slut för fullmäktiges övergripande mål.

Fullmäktiges mål	Landstingsstyrelsens bedömningar
Bättre och jämlik hälsa	Varken landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden eller nämnden för funktionshinder och habilitering genomförde uppföljning av detta mål per augusti 2018. I delårsrapporten redovisade styrelsen att det saknades underlag för att göra en helhetsbedömning av måluppfyllelsen vid årets slut. Styrelsen bedömde dock att patientnämnden, samverkansnämnden, nämnderna för folkhälsa och primärvård i Umeåregionen respektive Skellefteå- och Norsjöområdet vid årets slut hade goda förutsättningar att nå målen som de följde upp i sina delårsrapporter.
God och jämlik vård	Landstingsstyrelsen bedömde att styrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering vid årets slut skulle nå 20 av de 31 mål som följdes upp i delårsrapporten. Enligt styrelsen fanns det förbättringsområden för mål inom ekonomi, tillgänglighet och patientsäkerhet. Styrelsen uppgav i delårsrapporten att "övriga nämnder" hade rapporterat att deras prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut var god. Landstingsstyrelsens samlade bedömning var att fullmäktiges mål om god och jämlik vård var "på väg att delvis uppfyllas".
Aktiv och innovativ samarbetspartner	Varken landstingsstyrelsen eller hälso- och sjukvårdsnämnden genomförde uppföljning av detta mål per augusti 2018. Nämnden för funktionshinder och habilitering följde upp i sin delårsrapport per augusti 2018 ett mål. Landstingsstyrelsen bedömde att detta mål skulle uppfyllas vid årets slut. I delårsrapporten konstaterade styrelsen att det sammantaget saknades underlag för att göra en helhetsbedömning av måluppfyllelsen vid årets slut. I delårsrapporten uppgav landstingsstyrelsen att folkhögskolestyrelsen och nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet hade god prognos att nå sina mål inom målområdet. För övriga nämnder lämnade landstingsstyrelsen inga prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut.
Attraktiv arbetsgivare	Landstingsstyrelsen bedömde i delårsrapporten att de 6 mål som följdes upp per augusti 2018 skulle nås vid årets slut. I delårsrapporten redovisade styrelsen också att folkhögskolestyrelsen och patientnämnden rapporterat att de hade goda prognoser att vid årets slut nå sina mål inom målområdet. För övriga nämnder lämnade styrelsen inga prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut. Landstingsstyrelsens samlade bedömning var att målområdet "var på väg att uppfyllas".

Vår kommentar

I delårsrapporten redovisade landstingsstyrelsen att den saknade underlag för att bedöma resultaten för fullmäktiges övergripande mål ”Bättre och jämlik hälsa” och ”Aktiv och innovativ samarbetspartner”. Vi anser att det är en brist att landstingsstyrelsen inte säkerställde att det fanns underlag för att i delårsrapporten följa upp samtliga övergripande mål som fullmäktige beslutat om. Vi instämmer i landstingsstyrelsens prognos om att det övergripande målet ”Attraktiv arbetsgivare” uppfylls vid årets slut.

För det övergripande målet ”God och jämlik vård” konstaterar vi stora avvikelser per augusti 2018 för målvärden inom ekonomi, tillgänglighet och patientsäkerhet. Trots de stora avvikelserna är landstingsstyrelsens samlade bedömning att målet ”God och jämlik vård” delvis kommer att uppfyllas vid årets slut. Vi anser att landstingsstyrelsen är för optimistisk i sin prognos för detta mål. Vi bedömer att det finns risk att målet ”God och jämlik vård” inte uppfylls vid årets slut.

Som framgått var landstingsstyrelsens bedömningar av måluppfyllelsen för fullmäktiges övergripande verksamhetsmål i första hand inriktade mot landstingsstyrelsen som nämnd och på hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. När det gällde måluppfyllelsen för övriga nämnder var landstingsstyrelsens redovisningar och bedömningar summariska. Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Utveckla redovisningen av resultat per augusti och prognoser om måluppfyllelsen för helår för övriga styrelser och nämnder.
- Säkerställ att det för delårsrapporten finns underlag för att bedöma måluppfyllelsen för alla de övergripande mål som fullmäktige beslutat om.

Vi konstaterar också att redovisningen i delårsrapporten av de aktiviteter som styrelser och nämnder genomfört i syfte att genomföra de uppdrag som fullmäktige i landstingsplanen hade lämnat utgjordes av beskrivande texter. Till följd av att det för uppdragen saknades mätbara mål och en redovisning i förhållande till de mätbara målen är de beskrivande texterna i delårsrapporten svåra att värdera. Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultaten av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.

3.5 Redovisningen av resultat för styrelser och nämnder

Efter de avsnitt i delårsrapporten där landstingsstyrelsen lämnade samlade bedömningar om måluppfyllelsen vid årets slut redogjorde landstingsstyrelsen i korthet för de resultat som styrelsen och nämnderna hade lämnat i sina delårsrapporter per augusti 2018. Redovisningen avsåg både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. I tabellen nedan har vi sammanställt upp-

gifter som landstingsstyrelsen redovisade när det gällde resultat per augusti 2018 och prognoser för helår.

Styrelse eller nämnd	Redovisat resultat och prognos för verksamhetsmål
Landstingsstyrelsen	Landstingsstyrelsen följde i delårsrapporten upp 8 av sina 19 mål. Styrelsen bedömde att 6 av målen skulle uppfyllas och 2 av målen delvis skulle uppfyllas vid årets slut. Styrelsen bedömde att den år 2018 skulle ha stora svårigheter att klara av att genomföra verksamheten inom budget.
Hälso- och sjukvårdsnämnden	Landstingsstyrelsen redovisade att hälso- och sjukvårdsnämnden i sin delårsrapport hade följt upp 20 av sina 30 mål för år 2018. Nämnden bedömde att 13 mål skulle uppfyllas och att 3 mål delvis skulle uppfyllas vid årets slut. Nämnden bedömde att det behövdes strukturförändringar i form av minskat uppdrag för att nämnden skulle klara av sitt uppdrag inom budget.
Nämnden för funktionshinder och habilitering	Nämnden har för år 2018 15 mål. I sin delårsrapport följde nämnden upp 10 mål. Nämnden bedömde att 8 mål skulle vara uppfyllda och 2 mål delvis uppfyllda vid årets slut. Per augusti 2018 redovisade nämnden ett underskott med 1 miljon kronor.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet	Landstingsstyrelsen redovisade att nämnden i sin delårsrapport hade följt upp alla sina 15 mål för året. Nämnden bedömde att 14 av målen skulle nås vid årets slut. Ett av målen skulle enligt nämnden delvis vara uppfyllt vid slutet av året. Per augusti 2018 redovisade nämnden ett ekonomiskt överskott med 130 000 kronor.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Umeå-regionen	Per augusti 2018 följde nämnden upp 7 mål. Nämnden bedömde att 5 av målen skulle uppnås vid årets slut och att 2 av målen inte skulle uppfyllas. Per augusti 2018 redovisade nämnden ett överskott med 327 000 kronor.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i södra Lappland	Nämnden följde i sin delårsrapport upp 2 mål. Nämnden bedömde att båda målen skulle vara uppfyllda vid årets slut. I landstingsstyrelsens delårsrapport saknades uppgifter om nämndens ekonomiska resultat per augusti 2018. Enligt styrelsens delårsrapport bedömde nämnden att verksamheten år 2018 skulle genomföras inom anvisad budget.
Samverkansnämnden	I sin delårsrapport bedömde nämnden att den vid årets slut skulle nå sina 6 mål. Nämnden redovisade per augusti ett överskott på 122 000 kronor.

Patientnämnden	Landstingsstyrelsen uppgav att patientnämnden i sin delårsrapport följde upp 3 mål och lämnade prognos om att dessa skulle nås vid årets slut. Per augusti 2018 redovisade nämnden ett överskott med 368 000 kronor. Nämnden bedömde att verksamheten år 2018 skulle genomföras inom anvisad budget.
Folkhögskolestyrelsen	Folkhögskolestyrelsen redovisade att den i delårsrapporten hade följt 9 mål. Folkhögskolestyrelsen bedömde att den vid årets slut skulle nå 8 mål och delvis nå 1 mål. Per augusti 2018 redovisade styrelsen ett överskott med 899 000 kronor. Folkhögskolestyrelsen bedömde att ekonomin vid årets slut skulle vara i balans.
Måltidsnämnden	I landstingsstyrelsens delårsrapport kan man läsa att måltidsnämnden i sin delårsrapport hade redovisat prognos om att de mål som följdes upp per augusti 2018 skulle nås vid årets slut. Per augusti redovisade nämnden ett underskott med 700 000 kronor. Nämndens prognos för helåret var ett underskott med 600 000 kronor.
Kostnämnden	Enligt landstingsstyrelsens delårsrapport hade kostnämnden rapporterat att nämnden hade 6 mål. Enligt rapporteringen var 1 mål ”verkställt”, 2 mål delvis uppfyllda och 1 mål inte ”verkställt”. I styrelsens delårsrapport saknades uppgifter om prognoser för verksamhetsmålen om måluppfyllelsen vid årets slut. När det gällde det ekonomiska resultatet redovisade nämnden en prognos på ett underskott med 2,5 miljoner kronor vid årets slut. Det prognostiserade underskottet motsvarade en budgetavvikelse med 6,4 procent.

Vår kommentar

Styrelsen refererar och sammanfattar den rapportering som nämnderna lämnat i sina delårsrapporter men gör inga självständiga bedömningar av de redovisade resultaten. Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Göra tydliga bedömningar i den samlade delårsrapporten för landstinget om de resultat som styrelser och nämnder redovisar i sina delårsrapporter är tillräckliga och om prognoser är rimliga.
- I den samlade delårsrapporten för landstinget kommentera om de underlag som övriga nämnder lämnar in är bristfälliga.

4. Samlad bedömning av mål för god ekonomisk hushållning

Västerbottens läns landsting har i landstingsplan 2016-2019 beslutat om tre finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. I juni 2018 beslutade landstingsfullmäktige om en ändring av det finansiella mål som reglerar finansiering av strategiska investeringar. I delårsrapporten görs följande avstämning mot de finansiella mål som fastställts för år 2018:

Finansiellt mål	Landstingsstyrelsens prognos 2018	Landstingsstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen
Landstinget ska ha ett positivt ekonomiskt resultat som uppgår till minst 1,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag (Motsvarar 136 miljoner kronor).	Prognostiserat resultat 134 miljoner kronor.	Prognosen pekar på att målet kommer att delvis uppnås.
Landstingets totala pensionsåtagande ska vid utgången av 2018 vara finansierat till minst 39 procent.	Per augusti uppgår pensionsmedelsportföljen till 41 procent av prognostiserat pensionsåtagande vid utgången av 2018.	Prognosen pekar på att målet kommer att uppnås.
Återinvesteringar ska finansieras utan extern upplåning. Lånefinansiering kan ske av strategiska investeringar under förutsättning att soliditeten enligt den så kallade blandmodellen inte understiger 18 procent och totalt lånebelopp överstiger 3000 miljoner kronor.	Per augusti uppgår den externa upplåningen till 1000 miljoner kronor. Likviditetsprognosen för 2018 visar ett ytterligare behov av upplåning på 200 miljoner kronor. Soliditeten enligt blandmodellen uppgår per augusti till 23,3 procent.	Prognosen pekar på att målet kommer att uppnås.

Vår kommentar

Vi instämmer i landstingsstyrelsens bedömning om att resultatmålet kommer att delvis uppnås och de övriga två målen kommer att uppnås.

Begreppet god ekonomisk hushållning har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsmässigt perspektiv. För att överensstämma med kravet i Rådet för kommunal redovisnings rekommendation 22 "Delårsrapport", ska delårsrapporten innehålla en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att kunna uppnås. Delårsrapporten saknar liksom tidigare år en samlad bedömning av god ekonomisk hushållning. I delårsrapporten kommenteras de finansiella målen var för sig. För att kunna göra en samlad bedömning bör landstinget definiera vilka av verksamhetsmålen som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Hur landstingsstyrelsen ser på verksamhetsmålen kopplat till god ekonomisk hushållning framgår inte med tydlighet i delårsrapporten.

Vi instämmer förvisso med landstingsstyrelsen i bedömningen om att de finansiella målen till stor del kommer att nås vid årets slut. Mot bakgrund av verksamheternas stora ekonomiska underskott och avvikelser inom målet ”God och jämlik vård” är vår sammantagna bedömning dock att de redovisade resultaten per augusti 2018 och prognosen för helåret inte är förenliga med fullmäktiges mål.

Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut. En förutsättning är att resultat för verksamhetsmål och finansiella mål bedöms i ett sammanhang.

5. Granskning av landstingsstyrelsens underlag

I vår granskning har vi kontrollerat kvaliteten på de delårsrapporter som styrelser och nämnder lämnade till landstingsstyrelsen i beredningen av landstingsstyrelsens delårsrapport. I tabellen nedan har vi sammanställt några viktigare iakttagelser vi gjort i granskningen av underlagen.

Styrelse eller nämnd	Kommentar
Landstingsstyrelsen (i egenskap av nämnd)	Landstingsstyrelsen som nämnd redovisade ett underskott per augusti 2018 med 97 miljoner kronor. Det motsvarade en avvikelse i förhållande till budget med 4,4 procent. Nettokostnadsutvecklingen hade minskat i jämförelse med delårsrapporten per april och låg på 4,1 procent. Styrelsens prognos var ett underskott på 105 miljoner kronor vid årets slut. Av de totalt 8 verksamhetsmål som landstingsstyrelsen beslutat att följa upp per augusti bedömde styrelsen att 6 mål skulle nås vid årets slut. Landstingsstyrelsen bedömde att 2 av målen delvis skulle nås vid årets slut. Avvikelser fanns framför allt för mål inom områdena bemötande och tillgänglighet. Gällande bemötande kommenterade styrelsen i sin delårsrapport att mål avseende entrévärdar endast delvis skulle uppnås till följd av att finansiering saknades för verksamheten och att entrévärdar inte fanns i Lycksele. Gällande tillgänglighet kommenterade styrelsen att mål om att patienter ska få vård i rimlig tid endast delvis skulle uppnås på grund av brist på läkare. Styrelsen kommenterade också att antalet köpta hyrläkarveckor hade minskat jämfört med motsvarande period år 2017 till följd av ett systematiskt arbete. Vidare kommenterade styrelsen områden såsom vårdplatser, e-hälsa och vård på distans, sjukfrånvaro samt erbjudande om heltid vid anställning. Det fanns inte någon utförlig beskrivning av de åtgärder som krävdes för att säkerställa en högre grad av måluppfyllelse vid årets slut i rapporten. I delårsrapporten kommenterade styrelsen avvikelser men beskrev endast översiktligt

	vilka åtgärder som pågick. Vi bedömer att styrelsens redovisning i delårsrapporten av resultat för verksamhetsmålen kan utvecklas. Metodmässiga svagheter medförde att redovisningen för flera av målen var otydlig. Med anledning av ett stort underskott i förhållande till budget anser vi att landstingsstyrelsen i samband med delårsrapporten borde ha skrivit till fullmäktige och låtit fullmäktige pröva om budgeten till styrelsen skulle ändras eller om det behövdes andra åtgärder.
Hälso- och sjukvårdsnämnden	Per augusti 2018 redovisade nämnden ett underskott med 190 miljoner kronor. Det motsvarade en avvikelse i förhållande till budget med -6,5 procent. Nämnden hade en kostnadsutveckling på 9,3 procent och bedömde att resultatet vid årets slut skulle uppgå till -275 miljoner kronor i förhållande till budget. I delårsrapporten skrev nämnden att det behövdes strukturförändringar inom sjukhusvården för att nämnden skulle kunna genomföra sitt uppdrag inom den budget som fullmäktige beslutat. Nämnden lämnade dock inget yrkande med förslag på åtgärder till fullmäktige. Nämnden bedömde att den vid årets slut skulle uppfylla 13 av de 20 mål som nämnden följde upp i delårsrapporten. Nämnden bedömde att 3 mål delvis skulle uppfyllas och att 4 av målen inte skulle uppfyllas vid årets slut. Avvikelseerna fanns framför allt för mål för ekonomi, tillgänglighet och patientsäkerhet. Nämnden uppgav att bemanningsproblem hade haft en negativ påverkan på måluppfyllelsen. I delårsrapporten beskrev nämnden att verksamheterna arbetade med en rad åtgärder för att förbättra det ekonomiska läget. Vi bedömer att nämndens redovisning i delårsrapporten av resultat för verksamhetsmålen kan utvecklas. Metodmässiga svagheter medförde att redovisningen för flera av målen var otydlig. I några fall anser vi också att nämndens prognoser för måluppfyllelsen vid årets slut var för optimistiska. Med anledning av nämndens svaga resultat och nämndens svårigheter att klara sitt uppdrag anser vi att nämnden i samband med delårsrapporten borde ha varit tydligare gentemot fullmäktige. Om en nämnd anser att den inte klarar av sitt uppdrag bör nämnden skriva till fullmäktige och låta fullmäktige pröva om ramarna ska ändras eller om det behövs andra åtgärder.
Nämnden för funktionshinder och habilitering	Nämnden redovisade ett underskott per augusti 2018 med -1,1 miljoner kronor. Det motsvarade en avvikelse i förhållande till budget med -1,7 procent. Anledningen till underskottet var enligt nämnden främst

	ökande hjälpmedelskostnader samt merkostnader för hjälpmedelsbutik. Hjälpmedelsverksamheten stod för den största delen av nämndens underskott. Nettokostnadsutvecklingen var -0,2 procent jämfört med samma period föregående år. Nämnden gjorde ingen prognos av resultatet i förhållande till budget vid årets slut. Av de tio målvärden som nämnden följde upp per augusti var nämndens prognos att åtta skulle uppnås helt och att två inte skulle uppnås vid årets slut. De mål som nämnden bedömde inte skulle uppfyllas fanns inom områden för tillgänglighet och inom basenheter-nas kvalitetsmål. I sin analys av utfallet beskrev nämnden att måloppfyllelsen var generellt god. Nämnden beskrev och gav exempel på åtgärder som pågick för att uppnå målen. Vi bedömer att nämndens redovisning i delårsrapporten av resultat för verksamhetsmålen kan utvecklas. Metodmässiga svagheter medförde att redovisningen för flera av målen var otydlig. I något fall anser vi att nämndens prognos för måloppfyllelsen vid årets slut var för optimistisk.
Samverkansnämnden	Nämnden bedömer att samtliga mål för år 2018 kommer att vara uppfyllda och att budgeten kommer vara i balans vid årets slut. Det ekonomiska resultatet per augusti 2018 var positivt i förhållande till budget.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Skellefteå- och Norsjöområdet	Nämnden redovisar per augusti 2018 ett positivt ekonomiskt resultat med 285 000 kronor. Nämnden bedömer att samtliga mål helt eller delvis kommer vara uppfyllda vid årets slut. Vår granskning visar att några av nämndens mål inte är mätbara.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Umeåområdet	Nämnden bedömer att alla utom ett mål för år 2018 kommer att vara uppfyllda vid årets slut. Nämnden bedömer också att budgeten kommer vara i balans. Nämnden redovisar per augusti 2018 ett positivt ekonomiskt utfall med 327 000 kronor. Positivt är att vår granskning visar att nämnden har fler antal mätbara mål än tidigare.
Nämnden för folkhälsa och primärvård i Södra Lappland	Nämnden bedömer att alla mål kommer vara uppfyllda och budgeten kommer vara i balans vid årets slut. Det ekonomiska resultatet per augusti 2018 visar ett överskott i förhållande till budget.
Folkhögskolestyrelsen	Folkhögskolestyrelsen redovisade per augusti 2018 ett överskott på 0,95 miljoner kronor jämfört med budget. Folkhögskolestyrelsen prognostiserade en budget i balans vid årets slut. Folkhögskolestyrelsen skulle enligt verksamhetspla-

	nen följa upp fyra av sina mål i delårsrapporten per augusti. Styrelsen följde per augusti upp 9 av sina totalt 10 mål i verksamhetsplanen. Styrelsen bedömde att 8 av dessa mål skulle vara uppfyllda vid årets slut och att ett mål delvis skulle vara uppfyllt. Styrelsens analys av utfallet var kortfattad. Styrelsen uppgav att det var osäkert om målet om antal certifierade arbetsplatser skulle uppnås. Styrelsen uppgav att den inte ville stressa det pågående arbetet på Tärnaby skidhem.
Patientnämnden	Patientnämnden redovisade ett ekonomiskt överskott med 368 000 kronor för perioden januari till och med augusti. Nämnden bedömde att det ekonomiska resultatet vid årets slut skulle vara i enlighet med budget. I nämndens verksamhetsplan för år 2018 finns en tabell med 11 mål. Få av målen är mätbara. Av verksamhetsplanen framgår inte vilka av målen som skulle följas upp i delårsrapporten. I sin delårsrapport uppgav nämnden att den hade genomfört beslutade aktiviteter. Nämnden bedömde att alla mål skulle vara uppfyllda vid årets slut. Vi anser att nämnden inte hade en tillräcklig uppföljning av målen.
Kostnämnden i Lycksele	I delårsrapporten per 31 augusti 2018 som rapporterades till landstingsstyrelsen, prognostiserar nämnden ett underskott med 2,5 miljoner kronor vid årets slut. Detta motsvarade ett underskott med 6,4 procent i förhållande till budget. Den ekonomiska prognosen som lämnades till landstingsstyrelsen hade dock inte beslutats av kostnämnden. Nämnden lämnade heller inte någon kommentar till prognosen. Flera av nämndens verksamhetsmål är mätbara. Nämndens redovisning av måluppfyllelsen i delårsrapporten är dock för kortfattad och därmed otillräcklig. Den otillräckliga redovisningen medför att det är svårt att verifiera måluppfyllelsen. Det är också svårt att göra en bedömning om nämndens prognos för verksamhetsmålen för året är rimlig.
Måltidsnämnden i Skellefteå	Måltidsnämnden redovisade i delårsrapporten per 31 augusti 2018 ett underskott med 0,9 miljoner kronor inklusive balanserat underskott från tidigare år. Nämndens prognos visade på ett mindre överskott vid årets slut i förhållande till budget. I sin verksamhetsplan beslutade nämnden om två mål som följs upp med hjälp av sex indikatorer. Nämndens mål är mätbara. Fyra av indikatorerna följdes upp i delårsrapporten per augusti 2018. Samtliga visade på ett litet positivt resultat. Nämnden bedömde att båda målen skulle nås vid årets slut. En iakttagelse är att de fyra indikatorer som följdes upp i delårsrapporten endast mäter ett av målen. Det är därför svårt att bedöma måluppfyllelsen för det andra målet.

Vår kommentar

En genomgång av underlagen till landstingsstyrelsens samlade delårsrapport för landstinget visar att landstingsstyrelsen i allt väsentligt återgav de uppgifter som övriga nämnder hade redovisat i sina delårsrapporter. Av genomgången framgår dock att det i flera av underlagen fanns metodmässiga svagheter. Svagheter handlar bland annat om att mål inte är mätbara eller att uppföljningen av målen var otydliga. De kan också handla om att nämnder gjorde prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut trots att de inte hade genomfört någon uppföljning av resultatet per augusti 2018. I några fall anser vi också att nämnder var allt för optimistiska i sina prognoser om måluppfyllelsen vid årets slut. Trots att nämnder för vissa mål redovisade stora avvikelser per augusti 2018 finns det exempel på att nämnder bedömde att målen skulle nås vid årets slut. Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Ha bättre uppsikt över de underlag som övriga nämnder lämnar till landstingsstyrelsens samlade delårsrapport för landstinget och säkerställa att underlagen håller en tillräcklig kvalitet.

Av underlagen framgår att framför allt landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden i sina delårsrapporter redovisade stora avvikelser i förhållande till sina budgetar. Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bedömde att de skulle ha underskott i förhållande till budget vid årets slut. Hälso- och sjukvårdsnämnden hade även större avvikelser för mål inom tillgänglighet och patientsäkerhet.

Vår protokollgranskning visar att varken landstingsstyrelsen eller hälso- och sjukvårdsnämnden vid sina beslut om delårsrapporter lämnade några yrkanden till fullmäktige med förslag på åtgärder med anledning av de svaga resultaten. Mot bakgrund av att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade större avvikelser i sina delårsrapporter anser vi att styrelsen och nämnden borde ha skrivit till fullmäktige med förslag på yrkanden om åtgärder.

6. Uppföljning av 2017 års rekommendationer

I tabellen nedan har vi sammanställt svar på frågan om landstingsstyrelsen har vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i granskning av delårsrapporten per augusti 2017.

Rekommendationer från 2017 års granskning	Har nämnden under år 2018 vidtagit tillräckliga åtgärder?	Vår kommentar
Besluta om en instruktion till övriga styrelser och nämnder med uppgifter om vilka krav som landstingsstyrelsen ställer i beredningen av delårsrapporten.	Ja	Landstingsstyrelsen har beslutat om en instruktion.

Bedöm i delårsrapporten i vilken grad enskilda styrelser och nämnder uppfyller fullmäktiges mål.	Nej	Landstingsstyrelsen lämnar bedömningar för sig själv som nämnd och för hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och rehabilitering. Det är dock ottydligt vilka bedömningar landstingsstyrelsen gör när det gäller flera av de övriga nämnderna
Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultatet av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma om måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.	Nej	Redovisningen är beskrivande och resultat svåra att värdera.
Utveckla analyserna i delårsrapporten om orsaker till bristande måluppfyllelse, orsaker till att åtgärder inte varit tillräckliga m.m.	Nej	Kommentarer finns till avvikelser. Avvikelseanalyser bör presenteras för samtliga ingående verksamheter med information om såväl väsentliga orsakssamband som handlingsplaner för verksamheter med negativa budgetavvikelser.
Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut.	Nej	
Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller klarar av att genomföra fullmäktiges uppdrag	Nej	

Vår kommentar

Positivt är att landstingsstyrelsen har beslutat om en instruktion till övriga nämnder om arbetet med delårsrapporten. Negativt är att tillräckliga åtgärder inte har vidtagits med anledning av övriga rekommendationer.

7. Svar på revisionsfrågor

I tabellen nedan har vi sammanställt svaren på våra revisionsfrågor:

Revisionsfrågor	Bedömning	Vår kommentar
Är det redovisade resultatet per augusti 2018 för styrelser och nämnder förenligt med fullmäktiges övergripande mål?	Nej	Verksamheterna redovisar stora ekonomiska underskott. Även för mål för tillgänglighet och patient-säkerhet redovisas stora avvikelser.
Har verksamheten bedrivits så att det är troligt att fullmäktiges mål uppnås vid årets slut?	Nej	Det är inte sannolikt att fullmäktiges mål "God och jämlik vård" uppfylls vid årets slut. Enligt landstingsstyrelsens prognos kommer hälso- och sjukvårdsnämndens och landstingsstyrelsens verksamheter att redovisa stora underskott vid årets slut.
Om det finns risk att fullmäktiges mål inte nås, redovisas i delårsrapporten tydliga åtgärder i syfte att uppnå målen vid årets slut?	Nej	I delårsrapporten beskriver landstingsstyrelsen övergripande om vilka åtgärder som vidtagits. Vi bedömer att det behövs genomgripande förändringar för att målen ska klaras.
Är redovisning i delårsrapporten tillräcklig för att man ska kunna bedöma om det är troligt att fullmäktiges mål uppnås vid årets slut?	Delvis	Redovisningen är inriktad mot de stora nämnderna. För några av de övriga nämnderna är redovisningen inte tillräckligt utvecklad. Landstingsstyrelsens bedömningar är inriktade mot hur landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och rehabilitering tillsammans uppfyller fullmäktiges övergripande mål. Landstingsstyrelsen behöver utveckla redovisningen och sina bedömningar av måluppfyllelsen för övriga nämnder.
Har landstingsstyrelsen i delårsrapporten gjort en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut.	Nej	Landstingsstyrelsen gör ingen samlad bedömning.

Har landstingsstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av revisorernas rekommendationer år 2017?	Nej	Positivt är att landstingsstyrelsen har beslutat om en instruktion till övriga nämnder om arbetet med delårsrapporten. Ett antal metodmässiga svagheter medför dock att redovisningen i delårsrapporten är otydlig.
--	-----	---

Rekommendationer

Med utgångspunkt av iakttagelserna i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Utred vilka genomgripande förändringar som behövs för att landstingets verksamheter ska klara sina budgetar. Säkerställ att tillräckliga åtgärder blir genomförda inom landstingsstyrelsens ansvarsområde som nämnd. För dialog med hälso- och sjukvårdsnämnden om vilka åtgärder som nämnden bör vidta.
- Bered förslag på åtgärder för ställningstagande av fullmäktige i händelse av att någon styrelse eller nämnd redovisar att de riskerar att inte uppnå fullmäktiges mål eller klara av att genomföra fullmäktiges uppdrag.
- De rutiner som finns för arbetet på tjänstemannanivå med delårsrapporten behöver kompletteras så att det blir tydligare för chefer och medarbetare om vem som ska göra vad och hur de olika momenten ska utföras.
- Säkerställ att det för delårsrapporten finns underlag för att bedöma måluppfyllelsen för alla de övergripande mål som fullmäktige beslutat om.
- Redovisningen i delårsrapporten är i första hand inriktad på landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering. Utveckla redovisningen av resultat per augusti och prognoser om måluppfyllelsen för helår för övriga nämnder. Gör tydliga bedömningar i den samlade delårsrapporten för landstinget om de resultat som styrelser och nämnder redovisar i sina delårsrapporter är tillräckliga och om prognoser är rimliga.
- Ha bättre uppsikt över de underlag som övriga nämnder lämnar till landstingsstyrelsens samlade delårsrapport för landstinget och säkerställ att underlagen håller en tillräcklig kvalitet. Kommentera i den samlade delårsrapporten för landstinget om de underlag som övriga nämnder lämnar in är bristfälliga.
- Utveckla redovisningen i delårsrapporten av resultatet av de uppdrag som fullmäktige lämnat till styrelser och nämnder. Med utgångspunkt av fullmäktiges uppdrag bör berörda styrelser och nämnder besluta om vilka aktiviteter m.m. som de avser genomföra. I delårsrapporten bör landstingsstyrelsen redovisa i vilken grad aktiviteterna m.m. är genomförda samt bedöma om måluppfyllelsen för uppdragen vid årets slut.

- Utveckla analyserna i delårsrapporten om orsaker till bristande måluppfyllelse och om orsaker till att åtgärder inte har varit tillräckliga.
- Gör i delårsrapporten en samlad bedömning om målen för god ekonomisk hushållning kommer att nås vid årets slut. En förutsättning är att resultat för verksamhetsmål och finansiella mål bedöms i ett sammanhang.

Umeå den 13 november 2018

Richard Norberg
Certifierad kommunal revisor

Ingrid Lindberg
Sakkunnig

